

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΣΕΙΡΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

**ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.
ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

97-05

Απόστολος Δημ. Παπαδούλης*

DISCUSSION PAPER SERIES

**UNIVERSITY OF THESSALY
DEPARTMENT OF PLANNING AND REGIONAL DEVELOPMENT**

**ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.
ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

97-05

Απόστολος Δημ. Παπαδούλης*

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 2626/1
Ημερ. Εισ.: 25-02-2004
Δωρεά: Π.Θ.
Ταξιθετικός Κωδικός: Α
658.022
ΠΑΠ

**Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Βιομηχανιών Θεσσαλίας & Κεντρικής Ελλάδος, υποψήφιος διοικητής
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως επισημαίνει η πρώτη έκθεση, για την ευρωπαϊκή βιομηχανία, της συμβουλευτικής ομάδας για την ανταγωνιστικότητα, στην έννοια της ανταγωνιστικότητας εμπεριέχονται οι έννοιες της παραγωγικότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Όμως, η ανταγωνιστικότητα μίας χώρας, μίας περιφέρειας ή μίας επιχείρησης εξαρτάται πλέον αποφασιστικά από την ικανότητά της να επενδύει στην έρευνα, την επιστήμη και την τεχνολογία, καθώς και στις ικανότητες που επιτρέπουν την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των σχετικών προσπαθειών από πλευράς παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών, μέσω της αξιοποίησης ευέλικτων επιχειρηματικών σχημάτων, της χρήσης της καινοτομίας και της διάρθρωσης δικτύων, μέσω των οποίων θα επιτυγχάνεται η διάχυση της αποκτώμενης εμπειρίας, τεχνογνωσίας και τεχνολογίας και θα ενισχύεται η αντοχή της ευρωπαϊκής παραγωγικής βάσης στον διεθνοποιημένο ανταγωνισμό (Έκθεση Ciampi 1995),

Όπως συμβαίνει και με τους εταίρους της, η ευρωπαϊκή βιομηχανία αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις: συνεχείς ανακατατάξεις στον καταμερισμό της διεθνούς εργασίας, εμφάνιση νέων τεχνολογιών, που ανατρέπουν τα παραδοσιακά σχήματα και επιβάλλουν την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό των μεθόδων οργάνωσης, νέες δυνατότητες στην αξιοποίηση τμηματοποιημένων καταναλωτικών αγορών, αποδοχή της ανάγκης ο ευρωπαϊκός παραγωγικός χώρος να αποκτήσει την συνείδηση της ενιαίας παραγωγικής φυσιογνωμίας με την δημιουργία διαύλων επικοινωνιακής συνεργασίας και σχέσεων, που να ενδυναμώνουν τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και να αμβλύνουν τις αδυναμίες της. Την τελευταία αυτή πρόκληση την αντιμετωπίζουν εντονότερα οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ, οι οποίες είναι αναγκασμένες, με δεδομένο το οικονομικό και παραγωγικό τους μέγεθος να ανταπεξέλθουν στις πιέσεις του νέου περιβάλλοντος της αγοράς.

Οι ΜΜΕ -από την Ε.Ε. ορίζονται ως οι επιχειρήσεις με μέχρι 250 άτομα απασχόληση- έχει γίνει απόλυτα κατανοητό ότι αποτελούν δεξαμενή δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και παράγοντα εμπλουτισμού του ευρωπαϊκού βιομηχανικού ιστού. Ταυτόχρονα, όμως, οι αδυναμίες των επιχειρήσεων αυτών, από άποψη χρηματοοικονομικών και ανθρώπινων πόρων, έγκαιρης πρόσβασης στην πληροφορία και την ενημέρωση και μικρών δυνατοτήτων στην ανάπτυξη στέρεων εμπορικών επαφών, αποτελούν πηγή σοβαρής ανησυχίας. Και η ανησυχία αυτή αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα αν υπολογισθεί ο βαθμός εξάρτησης της ευρωπαϊκής παραγωγικής δομής από τις ΜΜΕ. Ειδικότερα, το 99,8% των κοινοτικών επιχειρήσεων που απασχολούν λιγότερους από 250 μισθωτούς (και το 91% λιγότερους από 20), αντιπροσωπεύουν το 66% της απασχόλησης και το 65% του κύκλου εργασιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Κατά την διάρκεια της περιόδου 1988-1995, η καθαρή δημιουργία θέσεων απασχόλησης στις ΜΜΕ ήταν μεγαλύτερη από τις απώλειες θέσεων εργασίας στις μεγάλες επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 100 μισθωτούς είναι η πηγή όλων σχεδόν των νέων θέσεων απασχόλησης, με ρυθμό 259.000 καθαρών θέσεων εργασίας ετησίως. Εξάγουν και καινοτομούν αλλά αντιμετωπίζουν ειδικές δυσκολίες (Πράσινη Βίβλος για την καινοτομία, 1995).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας την σπουδαιότητα της ΜΜΕ έχει επιχειρήσει με εργώδη ρυθμό, τα τελευταία χρόνια, να διαμορφώσει έναν πυκνό ιστό δικτύων, πρωτοβουλιών, ενεργειών και δράσεων, που αποστολή έχουν αφενός να τονώσουν την επιχειρηματικότητα και την απόφαση για ανάπτυξη διεπιχειρησιακών συνεργασιών και αφετέρου να διευρύνουν την επιχειρηματική σκέψη και προς πεδία, όπως της ευελιξία, της καινοτομίας, της κατάρτισης και γενικότερα της επένδυσης σε "άυλο" κεφάλαιο, τα οποία δεν είναι ιδιαίτερα προσφιλή μεταξύ των ΜΜΕ.

Στην Εργασία αυτή παρουσιάζεται αναλυτικά όλο το φάσμα των πιο σημαντικών πολιτικών, που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, με σκοπό την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της ανάπτυξης της διεπιχειρησιακής συνεργασίας, της στήριξης πυκνών διεπιχειρησιακών δικτύων, της υποβοήθησης της υπεργολαβίας και της διεθνικής συνεργασίας, της ευρείας διάχυσης της τεχνολογίας και της αποτελεσματικής διαχείρισης της καινοτομίας. Όπως προαναφέρθηκε, έχει καταστεί αρκετά σαφές, ότι η Ένωση σταδιακά στρέφει το ενδιαφέρον της προς την μικρή επιχειρηματική κλίμακα, εκτιμώντας αφενός την ικανότητά της να ελίσσεται ευκολότερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης και συνεπώς να έχει μεγαλύτερα περιθώρια αντοχής και αφετέρου να μπορεί να καινοτομεί με μεγαλύτερη ευχέρεια, γεγονός που αυξάνει την ικανότητά της πρόσβασης στην αγορά. Βεβαίως, σε μία περίοδο οικονομικής ύφεσης, με εντεινόμενες τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις από την διαρθρωτική και την τεχνολογική ανεργία, η παροχή δυνατοτήτων βελτίωσης της θέσης της μικρομεσαίας επιχείρησης στην αγορά και ενίσχυσης της ικανότητάς της να είναι ευέλικτη και δυναμική, ουσιαστικά, σημαίνει συγκράτηση των περαιτέρω πιέσεων στο χώρο της απασχόλησης. Εκτιμώντας, όμως, την συνοχή των κοινοτικών αυτών πολιτικών και την συνέπεια του περιεχομένου τους, διαμορφώνεται η σαφής άποψη της εφαρμογής μίας βιομηχανικής πολιτικής, προσαρμοσμένης στις ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ικανής να ενισχύσει την ευελιξία και την εξειδίκευση του παραγωγικού μηχανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΥΚΝΩΝ ΔΙΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

Η διεθνική συνεργασία αποτελεί όλο και περισσότερο την στρατηγική απάντηση στην πρόκληση που θέτει η διεθνοποίηση των αγορών. Η βάσιμη αυτή άποψη αποτελεί ουσιαστική αρχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κυρίαρχο συστατικό στοιχείο των πολιτικών τις οποίες εφαρμόζει στην ανάπτυξη μέσων και δράσεων, που αποσκοπούν στην προσέγγιση των επιχειρηματικών συμφερόντων, στα πλαίσια της Ενιαίας Αγοράς, στην σύγκλιση των επιχειρησιακών σχεδίων σε σχήματα, που συνυπολογίζουν την κεκτημένη τεχνογνωσία και τεχνολογία στον κοινοτικό χώρο, στην άμβλυνση του ελλείμματος, στην πληροφόρηση, την ενημέρωση και την παροχή συμβουλευτικού έργου, που διαπιστώνουν ιδιαίτερα έντονα οι ΜΜΕ, και στην αποκατάσταση ενός πλέγματος δικτύων, που εγκαθιστούν σχέσεις στηριζόμενες στην διεθνική εταιρική και υπεργολαβική συνεργασία.

1. Δίκτυα Πληροφόρησης και Επιχειρηματικής Συνεργασίας

για να εξασφαλιστεί η υψηλή προστιθέμενη αξία των κοινοτικών πολιτικών, υπέρ των επιχειρήσεων και για να μπορέσουν οι πολιτικές αυτές να συμβάλλουν στη συνοχή του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου, η Επιτροπή έχει αναπτύξει 'εργαλεία', τα οποία εξυπηρετούν την ανάπτυξη των συνεργασιών μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων και παράλληλα ενισχύουν την διαλειτουργικότητα όλων των κοινοτικών ενεργειών και προγραμμάτων. Τα Δίκτυα αυτά διακρίνονται από μία συμπληρωματικότητα, αν και η παρουσία τους είναι αρκετά πυκνή πλέον. Την φροντίδα της εποπτείας των Δικτύων ή των Πρωτοβουλιών αυτών την έχει η XXIII Γ.Δ., η οποία, ως σημειωθεί, προσέλαβε τις σημερινές διοικητικές της διαστάσεις και αρμοδιότητες, μετά τα μέσα της δεκαετίας του '80. Πριν από την περίοδο αυτή αρμόδια για την εφαρμογή σποραδικών πρωτοβουλιών για τις ΜΜΕ ήταν μία σχετικά υποτυπωδώς οργανωμένη task force. Η φροντίδα αυτή της συγκεκριμένης Γενική Διεύθυνσης έχει σχέση τόσο με την οικονομική ενίσχυση όλων αυτών των δραστηριοτήτων, όσο και με την έγκαιρη χορήγηση έγκυρου software και την υποστήριξή τους με συγκεκριμένο στελεχιακό δυναμικό και την παροχή υπηρεσιών κατάρτισης και επιμόρφωσης.

1.1. Το Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κέντρων Πληροφοριών (E.I.C.)

Η ανάπτυξη του Δικτύου ξεκίνησε το 1987 και ολοκληρώθηκε, κατά το μεγαλύτερο μέρος του, στις αρχές του 1991. Λειτουργικά, είναι ένα σύγχρονο τηλεματικό δίκτυο το οποίο αφενός είναι συνδεδεμένο on line με επίσημες κοινοτικές βάσεις δεδομένων, από τις οποίες δέχεται ηλεκτρονικά και με ολοκληρωμένο τρόπο πληροφορίες, για κάθε επίσημη ενέργεια, στην οποία προβαίνει η Επιτροπή, ή τα άλλα Κοινοτικά όργανα, σε κάθε πεδίο, όπου εφαρμόζονται πολιτικές (προγράμματα, πρωτοβουλίες, έρευνες, νομολογία, νομοθεσία κλπ), τις οποίες διαβιβάζει έγκαιρα στις επιχειρήσεις, που έχουν ενδιαφερθεί να ενημερωθούν, και αφετέρου, δεδομένου ότι ο κάθε κόμβος του Δικτύου επικοινωνεί, επίσης ηλεκτρονικά, με τους υπόλοιπους κόμβους, υπάρχει η δυνατότητα της καθημερινής, άμεσης και έγκαιρης επικοινωνίας των διάφορων ενδοκοινοτικών επιχειρηματικών ενδιαφερόντων, που αποσκοπούν στην ανάπτυξη συνεργασιών. Το Δίκτυο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες των επιχειρήσεων, έχει μία τριπλή αποστολή, που διατρέχει ολόκληρη την δομή και την πολιτική λειτουργίας του. Πρώτον, στα αρχικά στάδια εξασφαλίζει μία ευρύτατη διάδοση των κοινοτικών πληροφοριών, χάρη στους πολυάριθμους ενδιάμεσους φορείς που ξεκινούν από τα 210 Ευρωπαϊκά Κέντρα Πληροφοριών. Δεύτερον, στα μέσα στάδια αναπτύσσει δεσμούς διεπιχειρησιακής συνεργασίας, για λογαριασμό των κοινοτικών χρηστών του, με αγορές εκτός Ένωσης, και κυρίως μέσω 'αντενών', με αυτές της Ανατολικής Ευρώπης καθώς και των κρατών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών. Τρίτον, στα τελικά στάδια, προωθεί μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ενημέρωση σχετικά με το κατά τόπους οικονομικό περιβάλλον των επιχειρήσεων, εμπλουτισμένη με στοιχεία, που χωρίς να είναι μόνον οικονομικά περιγράφων αποτελεσματικά τους όρους και τις συνθήκες ανάπτυξης συνεργατικών σχέσεων. Οι εξειδικεύσεις, που έχουν προσδιορισθεί και προωθηθεί δεόντως από τους κεντρικούς φορείς του Δικτύου, συμβάλλουν στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας του

δικτύου στο σύνολό του αλλά κυρίως λειτουργούν με επικουρικό τρόπο στην κάλυψη του ελλείμματος, που διαπιστώνουν οι ΜΜΕ στην ενημέρωση, πληροφόρηση και στην αξιοποίηση υπηρεσιών συμβουλευτικού έργου (SEC (92) 764 τελικό, 1993. KOM (92) 470 τελικό, 1993).

1.2. Το Γραφείο Προσέγγισης Επιχειρήσεων (BRE)

Το Δίκτυο αυτό, το οποίο ειδικεύεται στην μη εμπιστευτικού χαρακτήρα αναζήτηση εταιρών, επιτρέπει την απευθείας πρόσβαση των επιχειρήσεων στο δίκτυο ανταποκριτών, που είναι εγκατεστημένοι σε όλες τις κοινοτικές χώρες καθώς και σε ορισμένες τρίτες. Η ανάπτυξη του BRE στηρίζεται στις εξής κατευθυντήριες βάσεις. Πρώτον, επεκτείνει το πεδίο παρέμβασής του αυξάνοντας τον αριθμό των ανταποκριτών εντός και εκτός Κοινότητας. Δεύτερον, βελτιώνει, διαρκώς, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών με ενίσχυση του επαγγελματισμού των ανταποκριτών του δικτύου. Και, τρίτον, υποστηρίζει την εντατικοποίηση της συνεργασίας μεταξύ των μελών του Δικτύου. Η προτιμησιακή σχέση του BRE μεταξύ των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στο γεγονός ότι είναι ένα σύστημα απλό και ευέλικτο στη χρήση του, στοιχείο πολύ σημαντικό για να το κάνει προσιτό σε όσο το δυνατόν περισσότερους και μικρότερου μεγέθους οικονομικούς χρήστες (SEC (92) 764 τελικό, 1992. ΣΕΚ (92) 1999 τελικό, 1992. KOM (92) 470, 1993)

1.3. Το Δίκτυο Επιχειρηματικής Συνεργασίας (BC-NET)

Το Δίκτυο αυτό, που είναι ευρείας κλίμακας, ειδικεύεται στην εμπιστευτική αναζήτηση εταιρών. Το BC-NET έχει καθιερώσει έναν κώδικα δεοντολογίας, που έχει ως στόχο την διατήρηση της ποιότητάς του σε ένα τριπλό επίπεδο σχέσεων: (α) Σχέσεις μεταξύ συμβούλων και πελατών τους, κυρίως όσον αφορά τις ανάγκες ανάλυσης των επιχειρήσεων και των ευκαιριών. (β) Αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των συμβούλων, που υπηρετούν τις ανάγκες του Δικτύου. (γ) Σχέσεις μεταξύ των συμβούλων και της Επιτροπής. Το σύστημα διακινεί τα μηνύματα της ζήτησης των συνεργασιών μέσω συγκεκριμένου **software**, το οποίο τα 'καταθέτει' στην κεντρική ηλεκτρονική βάση της έδρας της Επιτροπής και εκεί γίνεται η ανίχνευση αντικρύσματός του με αντίστοιχη προσφορά. Σήμερα το Δίκτυο ενισχύει διαρκώς την δομή, την συνοχή και την δέσμευσή του, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνει τεχνολογική συνεργασία, ολοκλήρωση και αξιολόγηση των διεξαγόμενων μελετών (ανθρώπινοι πόροι, υποδίκτυα, παρακολούθηση, τιμολόγηση κλπ) και οργανωμένη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων υποστήριξης του δικτύου (οργάνωση και κατάρτιση, ενέργειες προώθησης, τεχνική υποστήριξη). Πάντως, επειδή έχει κριθεί μεταξύ των επιχειρήσεων ότι το Δίκτυο διακρίνεται από μία τυπολατρική εμμονή και δυσκινησία δεν είναι ευρείας χρήσης (ΣΕΚ (92) 1999 τελικό, 92. KOM (92) 470, 1993).

1.4 Η Πρωτοβουλία της Ευρωσυνεργασίας (EUROPARTENARIAT)

Η Πρωτοβουλία αυτή επιδιώκει ένα διπλό στόχο: Αφενός να στηρίξει την ανάπτυξη των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στον κοινοτικό χώρο και αφετέρου να προωθήσει την περιφερειακή ανάπτυξη. Η επιτυχία της Πρωτοβουλίας Europarteniariat στηρίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στο γεγονός, ότι την πρωτοβουλία έχουν οι φορείς παραγωγικών δραστηριοτήτων μίας ευρωπαϊκής περιφέρειας, οι οποίοι αφού προβάλλουν με σύντομο τρόπο την οικονομική, παραγωγική και επιχειρηματική φυσιογνωμία του χώρου τους, προσδιορίζουν χρονικά μία διήμερη εκδήλωση, στην οποία είναι προσκεκλημένοι να συμμετέχουν επιχειρηματίες από όλες τις χώρες-μέλη αλλά και από τρίτες χώρες, και κατά την διάρκεια της οποίας οι επισκέπτες συναντώνται με τους εγχώριους επιχειρηματίες, συζητούν την προοπτική συνεργασιών και πολλές φορές υπογράφουν συμβόλαια. Η περιφερειακή διάσταση της Πρωτοβουλίας έλκεται από το γεγονός ότι αφορά περιοχές του στόχου 1,2 και 5β (EEK , Πρακτικός Οδηγός Διεθνικής Συνεργασίας, 1992. KOM (92) 470, 1993).

1.5 Η Πρωτοβουλία INTERPRISE

Η Πρωτοβουλία αυτή, που έτυχε σημαντικής στήριξης, τόσο εκ μέρους των επιχειρήσεων όσο και των δημόσιων οργανισμών, των επαγγελματικών οργανώσεων και των συμβούλων, έχει ως κεντρική επιδίωξη την ενθάρρυνση της εταιρικής σχέσης μεταξύ των βιομηχανικών κλάδων και των κλάδων των υπηρεσιών της Ευρώπης. Η Πρωτοβουλία αποσκοπεί στην υποστήριξη των περιφερειακών και τοπικών ενεργειών προκειμένου να ευνοηθούν σχέσεις μεταξύ ,συνήθως, ομοιοκλαδικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων , οι οποίες προέρχονται από τρεις τουλάχιστον περιφέρειες τριών κρατών μελών (EEK, Πρακτικός Οδηγός Διεθνικής Συνεργασίας, 1992. KOM (92) 470, 1993).

1.6 Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης των ΜΜΕ

Με την υποστήριξη της Επιτροπής δημιουργήθηκε στα μέσα του 1992 ένα δίκτυο ειδικευμένων κέντρων ερευνών για την παρακολούθηση των ΜΜΕ. Το δίκτυο αποσκοπεί στην παρακολούθηση της εξέλιξης των ΜΜΕ σε ένα περιβάλλον το οποίο μεταβάλλεται συνεχώς υπό την επίδραση της διεύρυνσης των αγορών, στην έγκαιρη πρόβλεψη των μεταβολών ώστε οι απαιτούμενες υπηρεσίες να προσαρμόζονται ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, και στην ανάπτυξη αναλυτικών μηχανισμών και άλλων μέσων, που θα εκτιμούν, με βάση τις έγκυρες και ενημερωμένες στατιστικές μετρήσεις, την επίδραση αυτής της μεταβολής επί των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των μικρότερων από αυτές. Ουσιαστικά, το Κέντρο αυτό επιδιώκει οι κοινοτικές και εθνικές πολιτικές στον τομέα των επιχειρήσεων να έχουν την δυνατότητα να προσαρμόζονται συνεχώς και να διατηρούν παράλληλα το αναγκαίο κλίμα εμπιστοσύνης. Το υλικό από την λειτουργία αυτού του δικτύου προορίζεται, όχι μόνον για την αποτύπωση της εικόνας που επικρατεί στον χώρο των ΜΜΕ, αλλά κατά βάση για την

δημιουργία σταθερών βάσεων ανάπτυξης πολιτικών στον τομέα των παραγωγικών μονάδων (ΣΕΚ (92) 1999 τελικό, 1992. ΚΟΜ (92) 470, 1993).

2. Μέσα και Πολιτικές Χρηματοοικονομικής διευκόλυνσης των ΜΜΕ

Η γενικότερη προσπάθεια βελτίωσης του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων, έχει ως στόχο να διευκολύνει την δημιουργία, την διατήρηση και την ανάπτυξή τους. Ήδη, η Κοινότητα έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στον τομέα της δημιουργίας επιχειρήσεων, κυρίως καινοτομικού χαρακτήρα, την οποία σκοπεύει να ενισχύσει σε στενή συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο. Ασφαλώς, αποτελεί μείζον και διαπιστωμένο πρόβλημα στον χώρο των ΜΜΕ, ότι η πρόσβασή τους στη χρηματοδότηση με δανεισμό καθίσταται δυσχερής, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων δεν είναι σε θέση να εφοδιάσει τους παραδοσιακούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς με επαρκείς εγγυήσεις για την λήψη δανείου. Η παραδοχή ότι οι επιχειρηματικές δραστηριότητες, γενικά, εξαρτώνται, σε όλα τα στάδια ανάπτυξής τους, από το χρηματοοικονομικό περιβάλλον αναδεικνύουν το ευρύ πεδίο παρεμβατικών πολιτικών, που μπορούν να εκπονηθούν για την βελτίωσή του. Το περιβάλλον αυτό, σήμερα, αναγνωρίζεται από την Κοινότητα, ότι χαρακτηρίζεται από την μείωση των ταμειακών διαθεσίμων και της ικανότητας αυτοχρηματοδότησης των ΜΜΕ, καθώς και από την ανεπαρκή κεφαλαιοποίηση, κυρίως σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών. Ήδη, η Κοινότητα, στην προσπάθειά της να έχει θετική συμβολή στην βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος των μονάδων έχει προωθήσει μέτρα και πολιτικές προς αυτή την κατεύθυνση.

2.1. Το Πρότυπο Δοκιμαστικό Σχέδιο περί Κεφαλαίων Αρχικής Ώθησης

Το συγκεκριμένο Σχέδιο συντάχθηκε μετά την έγκριση της πρότυπης δοκιμαστικής δράσης του 1989-1994 για την τόνωση της παροχής κεφαλαίου αρχικής ώθησης (seed capital) εντός της Κοινότητας. Εγκρίθηκε η υποστήριξη 25 παρόμοιων οργανισμών κεφαλαίων, μέσω επιστρεφόμενων προκαταβολών που καλύπτουν το 50% των δαπανών λειτουργίας, κατά την διάρκεια των 5 πρώτων ετών της ύπαρξής τους. Επιπρόσθετα, 15 Κέντρα Επιχειρηματικής Καινοτομίας της Κοινότητας (European Community Business Innovation Centres- ECBIC) στις υποβοηθούμενες περιοχές της Κοινότητας, επωφελήθηκαν της δυνατότητας να λάβουν κεφάλαιο από το σχετικό κονδύλι (ECBIC) του προϋπολογισμού, με σκοπό να τους επιτραπεί να καταστούν μέτοχοι στους οργανισμούς κεφαλαίων και έτσι να ενισχύσουν τον ρόλο τους, όσον αφορά την παροχή διαχειριστικής και τεχνικής υποστήριξης σε μελλοντικούς παραλήπτες χρηματοδότησης, και κυρίως σε μικρομεσαίου μεγέθους επιχειρηματικές δραστηριότητες, δια κεφαλαίων αρχικής ώθησης. Οι 24 από τους εν λόγω οργανισμούς κεφαλαίων είναι τώρα λειτουργικοί και ο τελευταίος είναι σε αρκετά προχωρημένη φάση, ώστε αναμένεται ότι θα καταστεί και αυτός λειτουργικός. Τον Ιούνιο του 1993 είχαν οριστικοποιηθεί 141 επενδυτικά σχέδια. Ο συνολικός στόχος είναι να υποκινηθεί η δημιουργία επιχειρήσεων στην Κοινότητα, με την ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ευκαιριών, που θα είναι διαθέσιμες σε νέες επιχειρήσεις

και με την βελτίωση της ποιότητας και του ποσοστού επιβίωσης των σχεδίων, που βρίσκονται στο στάδιο της αρχικής ώθησης (ΚΟΜ (93) 528 τελικό, 1993).

2.2. Το Πρόγραμμα Venture Consort

Μεταξύ των ήδη σαφώς εντοπισθέντων προβλημάτων χρηματοδότησης των ΜΜΕ, περιλαμβάνονται επίσης οι δυσχέρειες διεύρυνσης των ιδίων κεφαλαίων τους. Τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου μπορούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αποτελέσουν ένα μέσον για την επίλυση αυτού του προβλήματος. Η ανάπτυξη αυτής της μορφής κεφαλαίων, ιδίως σε διεθνικό επίπεδο, παραμένει ένας από τους σημαντικότερους κοινοτικούς στόχους και αποτελεί ήδη αντικείμενο, μεταξύ των άλλων, και του προγράμματος Venture Consort. Ο στόχος του σχεδίου Venture Consort είναι η ενίσχυση μίας ενιαίας αγοράς επισφαλών κεφαλαίων στην Κοινότητα, μέσω της παροχής υποστήριξης σε νέες διεθνικές κοινοπραξίες, που επενδύουν σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Όλοι οι κλάδοι της βιομηχανίας ή των υπηρεσιών θεωρούνται ως επιλέξιμοι, αλλά δίνεται κάποια προτεραιότητα στα εξής: (α) ενθάρρυνση της καινοτομίας, ιδιαίτερα σε οικονομικούς τομείς, που χαρακτηρίζονται ως 'παραδοσιακοί', και (β) μείωση των κενών στην προσφορά επισφαλών κεφαλαίων, που υπάρχουν σήμερα σε ορισμένες περιφέρειες. Το σχέδιο περιλαμβάνει δύο ειδών παροχές: (α) συνεισφορά, η οποία δεν επιστρέφεται, σε μία νέα διεθνική κοινοπραξία για να περιοριστούν οι πρόσθετες δαπάνες, που οφείλονται στην διεθνική φύση της ενέργειας (μέχρι 13.000 ECU), και (β) προκαταβολή, η οποία επιστρέφεται, προς την εταιρία στην οποία γίνεται η επένδυση. Το μέγιστο ποσό της συνεισφοράς, που διατίθεται σε μία εταιρία είναι 30% του συνολικού κεφαλαίου, που διαθέτει η κοινοπραξία προς την εταιρία, με ανώτατο όριο 300.000 ECU. Κατ' αρχή η προκαταβολή επιστρέφεται μετά από 4 έτη. Από τον Δεκέμβριο του 1985, 45 τουλάχιστον σχέδια δημιουργίας διακρατικών ομίλων επενδυτών στο πλαίσιο των καινοτόμων σχεδίων ΜΜΕ επωφελήθηκαν του προγράμματος Venture Consort (ΚΟΜ (93) 528, τελικό, 1993)

2.3. Το σύστημα Eurotech Capital

Το σύστημα κατέστη λειτουργικό το 1990. Στόχος του είναι να τονωθεί η χρηματοδότηση των διεθνικών σχεδίων υψηλής τεχνολογίας από ιδιωτικά κεφάλαια και να ενθαρρυνθούν, κατ' αυτόν τον τρόπο, οι ΜΜΕ να αποτολμήσουν νέα διεθνικά εγχειρήματα. στα πλαίσια του συστήματος αυτού ειδικά ταμεία έλαβαν τον χαρακτηρισμό Eurotech και δεσμεύτηκαν να επενδύσουν κατ'ελάχιστο το 20%, από τα 50 εκατ. ECU του διαθέσιμου κεφαλαίου τους, σε διακρατικά σχέδια υψηλής τεχνολογίας, που προέρχονται, κατά προτεραιότητα, από ΜΜΕ. Μέχρι σήμερα, το σύστημα αποτελείται από ένα δίκτυο 11 χρηματοπιστωτικών φορέων, των οποίων οι διαθέσιμοι προς επένδυση πόροι, σε ΜΜΕ οι οποίες εμπλέκονται σε διεθνικά σχέδια υψηλής τεχνολογίας, ανέρχονται σε 170 εκατ. ECU. Σε αντάλλαγμα για την εν λόγω δέσμευση, οι εν λόγω φορείς επωφελούνται από μία χρηματοπιστωτική συμβολή της Κοινότητας και από δύο υπηρεσίες, την Eurotech Data, που είναι μία υπηρεσία πληροφόρησης από εμπειρογνώμονες,

και το Eurotech Invest, μία υπηρεσία προσδιορισμού σχεδίων. για να δικαιούνται ενίσχυσης, τα σχέδια πρέπει να τηρούν τα ακόλουθα κριτήρια: (α) Να έχουν χαρακτηριστεί ως σχέδια υψηλής τεχνολογία. για να συμβεί αυτό θα πρέπει να εμπίπτουν σε ένα κοινοτικό ή ευρωπαϊκό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης (BRITE/EURAM, ESPRIT, EUREKA κλπ), ή να εντάσσονται σε ένα εθνικό ερευνητικό πρόγραμμα (πχ ΠΑΒΕ), ή να αντιπροσωπεύουν μία πραγματική πρόοδο σε σχέση με την υπάρχουσα τεχνολογία. (β) Να έχουν χαρακτηριστεί ως διεθνικά σχέδια. για τούτο θα πρέπει να εμπίπτουν σε ένα κοινοτικό ή ευρωπαϊκό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης (R&D), ή να έχουν μία φάση έρευνας και μία φάση βιομηχανικής εφαρμογής σε δύο ή περισσότερες χώρες, ή να έχουν μετόχους από δύο ή περισσότερες χώρες. Ο άμεσος στόχος είναι η ολοκλήρωση του δικτύου με την προσθήκη περισσότερων μονάδων, έτσι ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη γεωγραφική κάλυψη της Κοινότητας και τοιουτοτρόπως να υπάρχει διαθέσιμη χρηματοδότηση για τις ΜΜΕ σε όποιο σημείο της Κοινότητας και αν βρίσκονται (ΚΟΜ (93) 528 τελικό, 1993).

2.4. Ταμείο Εκμετάλλευσης Αποτελεσμάτων Κοινοτικής E&A από ΜΜΕ

Είναι όλο και περισσότερο προφανές ότι υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες όσον αφορά την βέλτιστη εκμετάλλευση των ανακαλύψεων, που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των κοινοτικών προγραμμάτων E&TA (R&D). Πολλά από αυτά οφείλονται στην έλλειψη κατάλληλης χρηματοδότησης καθώς και χρηματοπιστωτικών εγγυήσεων. για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, στα πλαίσια της παροχής εγγυήσεων δανείων και διοικητικής υποστήριξης στις ΜΜΕ, δημιουργείται ένα νέο σχέδιο χρηματοοικονομικής τεχνικής, το οποίο περιλαμβάνεται στο Τέταρτο Πρόγραμμα Πλαίσιο E&A. Στόχος του είναι η βελτίωση, μέσω μίας κατάλληλης κοινοτικής δράσης, που θα σέβεται την αρχή της επικουρικότητας, του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος για την χρηματοδότηση της εκμετάλλευσης, της προσαρμογής και της διάδοσης τεχνολογιών. Αυτό θα περιλαμβάνει: (α) Έμμεσα μέτρα, που στοχεύουν στην ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ των χρηματοδοτών και αυτών που προωθούν τεχνολογικά σχέδια, την υποστήριξη της δημιουργίας αποτελεσματικών συστημάτων για την κινητοποίηση του επαγγελματικού κεφαλαίου και την προώθηση των πιο κατάλληλων νομικών δομών. (β) Πρότυπες δράσεις, που στοχεύουν στην δημιουργία ή την δοκιμή χρηματοοικονομικών μηχανισμών για την απορρόφηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και των τεχνολογιών από ΜΜΕ. Το Ταμείο αυτό θα διευκολύνει την διάθεση εγγυήσεων δανείων, την επιδότηση επιτοκίων και μέτρα για την υποστήριξη σχετικής τεχνικής και διοικητικής βοήθειας

2.5. Συστήματα Αμοιβαίων Εγγυήσεων (Mutual Guarantee Systems)

Η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει τον αποτελεσματικό ρόλο, που παίζουν τα Συστήματα αυτά στην βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ, στις πηγές χρηματοδότησης. Ο κύριος ρόλος αυτών των Συστημάτων, των οποίων οι ακριβείς λειτουργικές λεπτομέρειες ποικίλλουν σημαντικά. είναι να δώσει την δυνατότητα στις ΜΜΕ, να παρέχουν η μία στην άλλη, μέσω της συμμετοχής τους σε ένα συλλογικό σύστημα, τις απαιτούμενες εγγυήσεις για την απόκτηση χρηματοδότησης από

τράπεζες. Μία άλλη σημαντική λειτουργία είναι να βοηθούνται οι ΜΜΕ όσον αφορά την σύνταξη χρηματοοικονομικών παρουσιάσεων για τράπεζες. Των παρουσιάσεων αυτών η αξιοπιστία αυξάνει από το γεγονός ότι πολλά από τα Συστήματα βασίζονται σε κάποια συγκεκριμένη δραστηριότητα και έχουν αναλυτική γνώση της αγοράς, με βάση την οποία μπορούν να δοκιμάσουν επιχειρηματικά σχέδια και να πραγματοποιήσουν χρηματοοικονομικές προβλέψεις. Η Επιτροπή έχει δηλώσει την θετική της απόφαση να ενισχύσει κάθε προσπάθεια ανάπτυξης των Συστημάτων Αμοιβαίων Εγγυήσεων, με την δημιουργία νέων. Η απόφασή της αυτή πήρε σάρκα και οστά με την δημιουργία μίας Ευρωπαϊκής Ένωσης Εγγυήσεων (European Guarantee Association), και με την παροχή βοήθειας για μελέτες, συμπόσια και σεμινάρια, τα οποία θα καταστήσουν περισσότερο γνωστά τα εν λόγω Συστήματα, ενώ παράλληλα, κατά την διάρκεια της διαδικασίας, θα συμβάλλουν στον σχηματισμό νέων Συστημάτων (ΚΟΜ (93) 528, τελικό, 1993).

2.6. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, αυτόνομος χρηματοπιστωτικός οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συστάθηκε για να διευκολύνει την χρηματοδότηση επενδύσεων, που προωθούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση με κεφάλαια τα οποία δανείζεται από τις κεφαλαιαγορές και διαδραμάτισε ρόλο χρηματοδοτικού οργάνου, για την στήριξη των κοινοτικών πολιτικών. Η ΕΤΕ προκειμένου να ενισχύσει την διεθνή ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και να διευκολύνει την ενσωμάτωσή της στο κοινοτικό πλαίσιο, χρηματοδοτεί επενδύσεις ευρείας κλίμακας μέσω ατομικών δανείων καθώς και επενδύσεις περιορισμένου εύρους, ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, έμμεσα μέσω των συνολικών της δανείων. Η ΕΤΕ χρησιμοποιεί τα συνολικά δάνεια (global loans) για να υποστηρίξει επενδύσεις μικρής και μέσης κλίμακας, που πραγματοποιούνται κυρίως από τις ΜΜΕ και που δεν είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν με ατομικά δάνεια, για λόγους που ανάγονται στην αποτελεσματικότητα της διαχείρισης. Τα συνολικά δάνεια συνάπτονται με τους ενδιαμέσους φορείς, που δρουν σε εθνικό, περιφερειακό ή και τοπικό επίπεδο και οι οποίοι τα χρησιμοποιούν με την σύμφωνη γνώμη της ΕΤΕ και βάσει των οικονομικών, τεχνικών και χρηματοδοτικών της κριτηρίων. Το πεδίο εφαρμογής των συνολικών δανείων γνώρισε σταδιακή επέκταση προκειμένου να προσαρμοσθεί στην εξέλιξη των αναγκών και την διαφοροποίηση των κοινοτικών πολιτικών. Τα συνολικά δάνεια αντιστοιχούν τις περισσότερες φορές σε πλείονες του ενός στόχους κοινοτικής πολιτικής και αφορούν: (α) στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές, τις μικρομεσαίες βιομηχανικές επιχειρήσεις, τις υπηρεσίες (ιδίως τον τουρισμό), την γεωργία και τις υποδομές περιορισμένης κλίμακας, (β) εκτός των προαναφερθεισών περιοχών, τις επενδύσεις μικρομεσαίων βιομηχανικών και τουριστικών επιχειρήσεων, (γ) οπουδήποτε και αν αυτές πραγματοποιούνται, τις επενδύσεις μικρής και μέσης κλίμακας, που συμβάλλουν στην επίτευξη των κοινοτικών στόχων στους τομείς της προστασίας του περιβάλλοντος, της ενέργειας, των μεταφορών και των προηγμένων τεχνολογιών.

Η ΕΤΕ, μέσω των εκατό περίπου χρηματοοικονομικών μεσολαβητών-εταίρων της (χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και εμπορικές τράπεζες), διαθέτει δάνεια με χαμηλότοκα επιτόκια (2% έως 6% χαμηλότερα από τα επιτόκια της αγοράς) προς τις κοινοτικές ΜΜΕ, τα οποία χρηματοδοτούνται από συνολικά δάνεια. Για να καταδειχθεί η λειτουργία της παρέμβασης της ΕΤΕ στον χώρο των επιχειρήσεων αναφέρεται η περίπτωση της Πορτογαλίας. Στην Πορτογαλία ένα ταμειυτήριο (ένας διαμεσολαβητικός χρηματοπιστωτικός οργανισμός με υπηρεσίες ταμειυτηρίου) έχει εννέα διαφορετικές πιστωτικές διευκολύνσεις, που χρηματοδοτούνται εν μέρει από την ΕΤΕ, και οι οποίες καλύπτουν την γεωργία, την αλιεία, την βιομηχανία, τον τουρισμό και τον τομέα παροχής υπηρεσιών. Η χρηματοδότηση παρέχεται μέσω ενός μίγματος επιχορηγήσεων και πιστώσεων, ενώ ένα πλήρες σύνολο χωριστών διευκολύνσεων υποστήριξης παρέχεται μέσω άλλων οργανισμών, που έχει δημιουργήσει το ταμειυτήριο. Σ'αυτές περιλαμβάνονται η χρηματοδοτική μίσθωση, η ασφάλιση, οι οργανισμοί επενδύσεων και τα επισφαλή κεφάλαια. Άλλα συστήματα ταμειυτηρίων, που είναι γνωστό ότι χρησιμοποιούν δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, λειτουργούν στην Δανία, στη Γαλλία και στην Ιταλία. Η συμβολή της ΕΤΕ στην ανάπτυξη των ΜΜΕ ενισχύεται ακόμη περισσότερο μετά την έγκριση από το Συμβούλιο της ίδρυσης ενός νέου Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων, το οποίο θα διοικείται από την ΕΤΕ, με αρχικό κεφάλαιο 2 δισ.ΕCΥ. Αρχικά, το Ταμείο θα εκδίδει εγγυήσεις στο πλαίσιο συνολικών δανείων προς τραπεζικά ιδρύματα, αργότερα όμως θα συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο επενδυτικών οχημάτων, που θα παρέχουν χρηματοδότηση σε ΜΜΕ (ΚΟΜ (93) 528, τελικό, 1993. CΟΜ (94) 221, τελικό, 1994).

2.7. Το Πρόγραμμα SPRINT

Μία από τις γραμμές δράσης του προγράμματος SPRINT είναι σχεδιασμένη για να φέρει σε επαφή εταιρίες, που έχουν καινοτόμα σχέδια με ενδεχόμενους επενδυτές. Η εν λόγω διαδικασία διευκολύνεται μέσω της πραγματοποίησης ορισμένων ανοικτών συζητήσεων (forum), στις οποίες συμμετέχουν εταιρίες από διάφορες χώρες, οι οποίες αναζητούν χρηματοδότηση, καθώς επίσης και χρηματοδότες, επίσης από διάφορες χώρες, οι οποίοι επιζητούν επενδυτικές ευκαιρίες. Με την οργάνωση των εν λόγω συζητήσεων έχουν επιφορτιστεί οι ενώσεις κεφαλαιούχων επισφαλών κεφαλαίων, ενώ οι συμμετέχοντες έχουν επιλεγεί από μία ομάδα εμπειρογνομόνων, η οποία έχει συγκροτηθεί από τις εθνικές ενώσεις επισφαλών κεφαλαίων. Η χρηματοδότηση των επιδόσεων της τεχνολογίας SPRINT (SPRINT Technology Performance Financing) άρχισε με σκοπό να τονώσει την ανάληψη της νέας τεχνολογίας από τις παραδοσιακές βιομηχανίες. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι ένας προμηθευτής μπορεί να εγκαταστήσει μία νέα τεχνολογία σε μία εταιρία-πελάτη και να λαμβάνει πληρωμές από αυτόν που την αποκτά, κατά την διάρκεια περιόδου δύο έως τριών ετών, πράγμα που εξαρτάται από την επίτευξη των προκαθορισμένων στόχων όσον αφορά τις επιδόσεις. Μία τρίτη πηγή χρηματοδότησης, συνήθως μία εμπορική τράπεζα, εμπλέκεται επίσης με σκοπό να παρέχει προκαταρκτική χρηματοδότηση, χωρίς εξασφάλιση, στην εταιρία-προμηθευτή για την γεφυρωση του χάσματος στις πληρωμές. Οι εν λόγω προκαταβολές εξοφλούνται από τις εισπραττόμενες πληρωμές επιδόσεων. Η διαπραγμάτευση, σχετικά με τα χρονοδιαγράμματα των πληρωμών,

πραγματοποιείται υπό το φως προκαθορισμένων στόχων όσον αφορά τις επιδόσεις του εξοπλισμού. Η αξία των σχεδίων κυμαίνεται από 50.000 ECU έως 200.000 ECU, πράγμα που σημαίνει ότι τα εν λόγω σχέδια έχουν άμεσο ενδιαφέρον για τις πιο σημαντικές ΜΜΕ. Το SPRINT παρέχει ένα μερικό δίκτυ ασφαλείας στις συμμετέχουσες τράπεζες, αντασφαλίζοντας ένα ποσοστό του κινδύνου τους, αν και το θέμα της καταβολής ή μη μίας αρχικής προκαταβολής, εξαρτάται αποκλειστικά από το ενδιαφερόμενο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Στο πρόγραμμα συμμετέχει μία κεντρική ομάδα μεγάλων εμπορικών τραπεζών για την εφαρμογή και διαχείριση του σχεδίου TPF (Technology Performance Financing) κατά την διάρκεια μίας διετούς πρότυπης δοκιμαστικής φάσης (KOM (93) 528, ΤΕΛΙΚΟ, 1993).

3. Τα κοινοτικά προγράμματα Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (R&D)

Η ικανότητα της απορρόφησης και της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της τεχνολογικής προόδου αποτελεί ζητούμενο για κάθε επιχείρηση και επικεντρώνεται με μεγαλύτερη έμφαση στις ΜΜΕ, δεδομένου ότι από την φύση τους οι επιχειρήσεις αυτές εξαρτώνται σημαντικά από την καινοτομική τους ικανότητα και την δυνατότητά τους να ελίσσονται στην αγορά, προσαρμοζόμενες στις ανάγκες της και ανταποκρινόμενες στα νέα στοιχεία της ζήτησης. Η πραγματικότητα αυτή αποτελεί στοιχείο εκφρασμένης παραδοχής, που έχει, με σαφή τρόπο, 'εισχωρήσει' στις πολιτικές της Κοινότητας, οι οποίες σχετίζονται είτε με το περιεχόμενο των ανταγωνιστικών προγραμμάτων R&D, στα οποία μπορούν οι ΜΜΕ να έχουν μία αξιοσημείωτη συμμετοχή, είτε με την ανάπτυξη δικτύων εθνικών ή υπερεθνικών, για την διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας και των νέων τεχνολογικών επιδόσεων. Ασφαλώς, το περιβάλλον, που δημιουργούν τα κοινοτικά προγράμματα, επειδή, ακριβώς για να κάνουν αποδεκτή μία πρόταση, επιβάλλουν αυτή να προέρχεται από ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις προερχόμενες από δύο τουλάχιστον διαφορετικές χώρες, προάγει όχι μόνον την έρευνα και την τεχνολογία αλλά δίνει στις ΜΜΕ την δυνατότητα να αναπληρώσουν τα κενά τους, συνεργαζόμενες με άλλες επιχειρήσεις, να ανταλλάξουν πολύτιμη εμπειρία και κτηθείσα τεχνογνωσία, να μοιραθούν τον επιχειρηματικό κίνδυνο και το κόστος της ανάπτυξης νέων προοπτικών στην αγορά, να διαχειρίζονται τεχνολογικά αποτελέσματα και να ενημερώνονται για την εξέλιξη της εφαρμοσμένης έρευνας, εθιζόμενες στο νέο ευμετάβλητο, διεθνοποιημένο και απαιτητικό επιχειρηματικό γίγνεσθαι.

3.1. Το μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Πλαίσιο

Η Κοινότητα, για την προώθηση της στρατηγικής της ανάπτυξης της Έρευνας και της Τεχνολογίας, έχει δημιουργήσει ένα αποτελεσματικό 'εργαλείο', το οποίο χρηματοδοτεί συγκεκριμένες περιοχές έρευνας, οι οποίες κρίνονται, ότι έχουν μία ιεραρχική προτεραιότητα, με βάση συγκεκριμένες πολιτικές. Το 'εργαλείο' αυτό είναι ένα τετραετές Πρόγραμμα Πλαίσιο, για την περίοδο, που διανύουμε, (1994-1998), το Πρόγραμμα Πλαίσιο έχει προϋπολογισμό 12.3 δισ. ECU, και η μεγαλύτερη έμφαση, που δίνει είναι η ανάπτυξη των περιοχών έρευνας, α. στις τεχνολογίες ενημέρωσης και επικοινωνίας, β. στην ενέργεια, γ. στις βιομηχανικές τεχνολογίες και

δ. στο περιβάλλον. Το κάθε τρέχον Πρόγραμμα αποτυπώνει, με σαφήνεια, προτεραιότητες, οι οποίες είναι σχετικά διάφορες με εκείνες προηγούμενων Προγραμμάτων. Οι τρέχουσες επιλογές εκφράζουν το έλλειμμα, που διαπιστώνεται στον κοινοτικό χώρο, σε συγκεκριμένες περιοχές της τεχνολογίας και της έρευνας. Οι περιοχές, που προσεγγίζει το τρέχον Πρόγραμμα, σε μεγάλο βαθμό, εξυπηρετούν την σύγχρονη επιχειρηματική ανάγκη της ανάπτυξης συνεργασίας, της προώθησης των διεπιχειρησιακών δικτύων και του εξορθολογισμού των όρων λειτουργίας των παραγωγικών μονάδων καθώς και του ευρύτερου χώρου, που συνδέει την έρευνα με την παραγωγή (ΕΚ, L 126, 1994)

3.2.. Ενδιαφέρουσες περιοχές έρευνας για τις ΜΜΕ

Ασφαλώς, το σύνολο των προγραμμάτων, που προωθεί η Κοινότητα, τα οποία καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα πεδίων ενδιαφέροντος πρωτογενούς και εφαρμοσμένης έρευνας, είναι ανοικτά στις ΜΜΕ. Ωστόσο, σε αρκετά από αυτά υπάρχουν περιοχές, με περισσότερο ενδιαφέρον για τις Μικρομεσαίες. Με ενδεικτικό και όχι εξαντλητικό τρόπο μεταξύ αυτών θα μπορούσαν να αναφερθούν:

Τεχνολογίες Πληροφοριών: Στην περιοχή αυτή οι ΜΜΕ εμπλέκονται στα περισσότερα σχέδια συνήθως ως μηχανισμοί ανάπτυξης software & hardware, αλλά και ως τελικοί χρήστες των συστημάτων.

Τηλεματικά Συστήματα: Οι καινοτομικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις συμμετέχουν στα προγράμματα της περιοχής αυτής ταυτόχρονα μέσω τεχνολογικών R&D και ως χρήστες τηλεματικών συστημάτων. Ως συμμετέχουσες, οι ΜΜΕ παίζουν έναν ενεργητικό ρόλο στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών συχνά σε συνεργασία με προμηθευτές συστημάτων. Κατ' αυτό τον τρόπο ο επιχειρηματικός κίνδυνος περιορίζεται.

Βιομηχανικά Υλικά και Βιομηχανικές Τεχνολογίες: Τα προγράμματα αυτής της περιοχής ταιριάζουν στις ανάγκες R&D της ευρωπαϊκής κατασκευαστικής βιομηχανίας και, συνεπώς, αφορούν έναν πολύ μεγάλο αριθμό ΜΜΕ. Δημιουργείται ένα ιδιαίτερα ισχυρό ενδιαφέρον στην ανάπτυξη και στην προώθηση νέων τεχνολογιών σε παραδοσιακούς βιομηχανικούς κλάδους. Με σκοπό να διευκολυνθεί η συμμετοχή των ΜΜΕ, δημιουργήθηκαν δύο νέα σχήματα, τα οποία χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα απλοποιημένες διαδικασίες. Το πρώτο είναι το πρόγραμμα CRAFT (Cooperative Research Action For Technology) και το δεύτερο το Feasibility Awards.

Μέθοδοι Μετρήσεων και Δοκιμών: Η ανάμιξη των ΜΜΕ, στην περιοχή αυτή, είναι υπό άμεση επιδίωξη, δεδομένου ότι μπορούν να συνεισφέρουν στην ομαδοποίηση των προδιαγραφών και ως εκ τούτου να συμβάλλουν στην άρση των εμπορικών εμποδίων στην εσωτερική αγορά. Το ενδιαφέρον σε ότι αφορά τα υλικά και την ομαδοποίηση προδιαγραφών είναι ιδιαίτερα μεγάλο.

Θαλάσσιες Επιστήμες και Τεχνολογίες: Οι ΜΜΕ πρόσφατα άρχισαν να έχουν ενδιαφέρον για την περιοχή αυτή, υποβάλλοντας συγκεκριμένες προτάσεις στα σχετικά προγράμματα. Πάντως, φαίνεται ότι ένας πιθανός τομέας εμπλοκής των ΜΜΕ είναι η ανάπτυξη του παραθαλάσσιου (coastal) engineering.

Αγροτική και Αγροτοβιομηχανική έρευνα (και αλιεία): Αν και στην συγκεκριμένη περιοχή δεν παρέχεται ενισχυμένη υποστήριξη, οι ΜΜΕ είναι καλοδεχούμενες στα προγράμματά της. Συνήθης τρόπος συμμετοχής των ΜΜΕ στα προγράμματα είναι μέσω της συνεργασίας τους με μεγάλες εταιρίες τροφίμων καθώς και μέσω ερευνητικών πανεπιστημιακών εργαστηρίων και ερευνητικών ινστιτούτων.

Περιβάλλον: Στα προγράμματα της περιοχής αυτής συμμετέχουν τα Πανεπιστήμια, τα Ερευνητικά Κέντρα και οι Βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένων και των ΜΜΕ. Το ενδιαφέρον για τις ΜΜΕ είναι επικεντρωμένο πρωτίστως σε τεχνολογίες προστασίας του περιβάλλοντος και αποκατάστασης, σε μείζονες τεχνολογικούς κινδύνους και σε ενέργειες περιβαλλοντικής παρακολούθησης.

Μη Πυρηνική Ενέργεια: Η συμμετοχή των ΜΜΕ είναι ιδιαίτερα επιθυμητή σε όλα τα προγράμματα της περιοχής αυτής, με την προϋπόθεση ότι τα σχέδια θα εξελίσσονταν σε προανταγωνιστικό επίπεδο. Τα πιλοτικά και τα επιδεικτικά projects αναπτύσσονται στα πλαίσια του προγράμματος THERMIE.

Χρησιμοποίηση και Διάχυση των Αποτελεσμάτων Ερευνητικών Προγραμμάτων: Καθώς τα 2/3 των εργαζομένων απασχολείται σε επιχειρήσεις μικρομεσαίου μεγέθους, η πρόσβασή τους στις νέες τεχνολογίες είναι ουσιώδης όρος επιβίωσής τους υπό συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Συνεπώς η βασική ενέργεια της υποβοήθησης των ΜΜΕ περιλαμβάνει πρωτοβουλίες μεταφοράς τεχνολογίας και ερευνητικές εργασίες, για την διευκόλυνση της βασικής αυτής επιδίωξης προβλέπονται συγκεκριμένες δράσεις για τις ΜΜΕ στο ειδικό πρόγραμμα VALUE (EC DG XII, EC Research & Technology Funding for SMES', 1993).

3.3. Κοινοτικά Δίκτυα Διάχυσης και Διαχείρισης Προγραμμάτων R&D

Για την προώθηση των διαφόρων προγραμμάτων R&D, την διάχυση των αποτελεσμάτων των διαφόρων ερευνητικών προτάσεων, την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ ενδιαφερομένων επιχειρήσεων σε κοινές προτάσεις ερευνητικών προγραμμάτων καθώς και για την βελτιστοποίηση των όρων που συνθέτουν το ερευνητικό περιβάλλον, η Κοινότητα φρόντισε για την δημιουργία ενός αξιόλογου ιστού δικτύων και κέντρων, τα οποία σκοπό έχουν να προωθήσουν, εν κατακλείδι, την διεπιχειρησιακή διεθνική συνεργασία. Ασφαλώς, για τις ΜΜΕ, ο ιστός αυτός έχει πρόσθετη σπουδαιότητα, δεδομένου ότι η κατηγορία αυτή μονάδων στερείται την δυνατότητα της εξατομικευμένης διερεύνησης του εξειδικευμένου χώρου των ερευνητικών

προγραμμάτων, ώστε ακολούθως να έχει πρόσβαση στις εμφανιζόμενες ευκαιρίες. Από τα πλέον αξιολογητά δίκτυα, που συνθέτουν τον ιστό αυτό, μπορούν να αναφερθούν τα εξής:

VALUE-RELAY-Centres: Με στόχο να βελτιώσει την χρήση των αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, η Επιτροπή εγκατέστησε από το 1993 και μετά, στον κοινοτικό χώρο, ένα ευρύ δίκτυο γραφείων διαμεσολάβησης R&D. Τα 27 αυτά γραφεία παρέχουν κάθε πληροφόρηση στους ενδιαφερόμενους σε θέματα, που αφορούν τα κοινοτικά προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας καθώς και τις σχετικές προκηρύξεις συμμετοχής σ' αυτά. Βασική τους φροντίδα είναι να διευκολύνουν την πρόσβαση των ΜΜΕ στα ερευνητικά προγράμματα καθώς και στα επιτευχθέντα αποτελέσματα, παρέχοντας, για παράδειγμα, διευκολύνσεις στην αξιολόγηση προγραμμάτων που ταιριάζουν στις ΜΜΕ, βοηθώντας την ανάπτυξη των επιχειρηματικών επαφών, βρίσκοντας συνεργάτες και επιλύοντας χρηματοδοτικά ζητήματα και θέματα συμβάσεων συνεργασίας.

Η Οικογένεια Τραπεζών Δεδομένων CORDIS (Community Research & Development Information Service): Η υπηρεσία CORDIS αποτελεί ομάδα βάσεων δεδομένων, οι οποίες καλύπτουν μία ευρεία ποικιλία θεμάτων έρευνας και τεχνολογίας. Ειδικότερα, περιλαμβάνει οκτώ Βάσεις Δεδομένων, οι οποίες παρέχουν ενημέρωση στους ενδιαφερόμενους α. για όλα τα ακρωνύμια, που σχετίζονται με τις δραστηριότητες R&D στην Κοινότητα, β. για αναφορές σε επίσημα έγγραφα και κοινοτικές προτάσεις, που έχουν σχέση με R&D, γ. για προσκλήσεις ενδιαφέροντος συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα, μελλοντικά γεγονότα, πρόσφατες εκδόσεις, ειδήσεις για την πολιτική της Κοινότητας σε θέματα R&D, σχετική κοινοτική νομοθεσία, αποτελέσματα προγραμμάτων κλπ, δ. για επιχειρήσεις, που έχουν επιδείξει ενδιαφέρον στην αναζήτηση εταιρών σε προγράμματα R&D, ε. για τα αναπτυξιακά προγράμματα της Κοινότητας, που αφορούν την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, και χρηματοδοτούνται από κοινοτικούς πόρους, στ. για έργα, που σχετίζονται με προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας και χρηματοδοτούνται πλήρως ή εν μέρει από την Κοινότητα, ζ. για βιβλιογραφικά στοιχεία όλων των κοινοτικών εκδόσεων, που αφορούν προγράμματα R&D, η. για τα αποτελέσματα έρευνας και επιστημονικής ανάπτυξης, που έχουν επιτευχθεί στην τεχνολογία και στην ιατρική.

Το σύστημα ARCADE (Ampere Remote Control Access Data Entry) Η ARCADE είναι μία τηλεματική υπηρεσία, που έχει ως στόχο την παροχή της δυνατότητας άμεσης πρόσβασης στα διάφορα προγράμματα

Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτό οι χρήστες παίρνουν τις απαραίτητες πληροφορίες για να συντάξουν, να επιμεληθούν και να διαβιβάσουν τα στοιχεία τους άμεσα στην κατάλληλη υπηρεσία της Επιτροπής. Ασφαλώς, η χρησιμότητα της υπηρεσίας αυτής μεγεθύνεται, δεδομένης της χρησιμότητάς της στις ΜΜΕ. Ειδικότερα, ο χρήστης μπορεί να πληροφορηθεί ποιος μπορεί να συμμετέχει στο κάθε συγκεκριμένο πρόγραμμα, ποιές είναι οι προϋποθέσεις συμμετοχής, με ποιόν τρόπο μπορεί να συνταχθεί η πρόταση, πώς πρέπει να

υποβάλλεται, ποιές είναι οι σημαντικές πληροφορίες και ποιοί είναι οι αρμόδιοι επαφών στα κράτη-μέλη.

R&D Help-Desk: Πρόκειται για μία υπηρεσία ειδικών εμπειρογνομόνων, που συνθέτουν μία ομάδα, η οποία απαντά σε τηλεφωνικά ερωτήματα ή σε αλληλογραφία, που ζητούν λεπτομέρειες σε θέματα ερευνητικών δραστηριοτήτων, επαφών και πηγών πληροφόρησης συγκεκριμένων προγραμμάτων.

DOMIS (Directory Of Materials data Information Sources) : Η DOMIS αποτελεί έναν κατάλογο πηγών πληροφόρησης, διαθέσιμο στην Ευρώπη, σχετιζόμενο με πληροφορίες σε θέματα υλικών. Απευθύνεται κυρίως στα στελέχη βιομηχανικών και προφανώς ΜΜΕ επιχειρήσεων, ερευνητικών ή διοικητικών αρμοδιοτήτων και παρέχει λεπτομέρειες των ειδικών πηγών πληροφόρησης, που είναι διαθέσιμες σε θέματα τεχνολογίας υλικών (τεχνικά κέντρα, επιστημονικά και τεχνικά εργαστήρια, πραγματογνώμονες κλπ). Οι καλυπτόμενες περιοχές περιλαμβάνουν μέταλλα, κράματα και ατσάλι, κεραμικά και γυαλί, συνθετικά υλικά, επιστρώσεις και στεγανωτικά, πλαστικά και λάστιχα, ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά υλικά, ξύλο και άλλες οργανικές ύλες.

ESPRIT (European Strategic Programme for Research & development in Information Technology) : Πρόκειται για μία βάση δεδομένων, που προωθεί με on line ηλεκτρονική έκδοση τα δημοσιεύματα του προγράμματος ESPRIT και παρέχει αναφορές στα τρέχοντα έργα του προγράμματος. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται με κεφάλαια του δημόσιου τομέα για έρευνα στην περιοχή των τεχνολογιών πληροφορικής.

EUROCONTACT : Η συγκεκριμένη Βάση Δεδομένων είναι βοηθητική και έχει σχεδιαστεί από την Επιτροπή για την υποστήριξη των ευρωπαϊκών οργανισμών και των επιχειρήσεων στην προσπάθεια ανεύρεσης συνεργατών, με τους οποίους θα μπορούν να συμμετάσχουν σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα

SESAME: Η Βάση αυτή παρέχει πληροφόρηση για θέματα έρευνας και ανάπτυξης, που σχετίζονται με κοινοτικά προγράμματα και αφορούν τον ενεργειακό τομέα. Τα προγράμματα αυτά είναι κάτω από την γενική εποπτεία της Γενικής Διεύθυνσης για την Επιστήμη, την Έρευνα και την Ανάπτυξη (Γ.Δ. XII), για την Ενέργεια (Γ.Δ..XVII) ή από διάφορα μέλη της Κοινότητας.

DG XIII MAGAZINE-INFOFILE: Αποτελεί την ηλεκτρονική μορφή της περιοδικής έκδοσης XIII Magazine της 13ης Γενικής Διεύθυνσης της Κοινότητας. Τα κείμενα του περιοδικού συντάσσονται από δημοσιογράφους, ειδικούς καθώς επίσης και από εκπροσώπους κοινοτικών οργανισμών και ιδρυμάτων, οι οποίοι ασχολούνται με τεχνολογίες Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών. Ο κύριος στόχος είναι η παροχή πληροφοριών, οι οποίες σχετίζονται με συναφή προγράμματα, τα οποία υποστηρίζει η Κοινότητα. Επιπλέον, παρέχονται πληροφορίες για τρέχοντα γεγονότα, για σημαντικές αποφάσεις, για νέες υπηρεσίες, για μελλοντικά συνέδρια

κλπ. Τέλος, παρέχεται πληροφόρηση για θέματα εσωτερικής αγοράς, τυποποίησης, διεθνών προοπτικών, εκδόσεων κ.α.(Σ.Β.Β.Ε., 1994. Europe INFO,1995).

3.4 Η πρότυπη δράση EUROMANAGEMENT

Αναγνωρίζοντας πλήρως τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, όσον αφορά την συμμετοχή τους στα κοινοτικά προγράμματα R&D, η Κοινότητα, μέσω της Γ.Δ. XXIII, αποφάσισε να ενισχύσει, με πρόσθετο τρόπο, τις βιομηχανικές ΜΜΕ, που επιθυμούν να προχωρήσουν περισσότερο στην εφαρμογή δράσεων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, για τον λόγο αυτό, δημιούργησε την πρότυπη δράση EUROMANAGEMENT, η οποία στηρίζεται στην ανάπτυξη και στην προώθηση ενός δικτύου συμβούλων, ειδικών σε θέματα στρατηγικών καινοτομίας, οι οποίοι, αφού επιλέξουν ένα δείγμα ΜΜΕ, αναλαμβάνουν να 'ακτινοσκοπήσουν' την παραγωγική και διοικητική προσωπικότητα των μονάδων, να διεξάγουν έλεγχο στο δημιουργηθέν επιχειρηματικό περιβάλλον και να παρέχουν συμβουλές, που σχετίζονται με την αξιοποίηση σχεδίων έρευνας και τεχνολογικών προγραμμάτων, που παρέχονται ως ευκαιρίες από τον κοινοτικό χώρο. Η δράση αυτή έχει προσφέρει θετικά δείγματα, γεγονός που η Κοινότητα θεωρεί σκόπιμο να επαναλάβει την μεθοδολογία της και σε άλλους τομείς (SEC (92) 764, τελικό, 1992).

4. Πολιτικές & Δράσεις για την ανάπτυξη της Διεθνικής Συνεργασίας.

Η ενιαία αγορά παρέχει σε όλες τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις την δυνατότητα να αναπτύξουν την οικονομική τους δραστηριότητα, απρόσκοπτα, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, εκμεταλλευόμενες, κατ' αυτόν τον τρόπο, το μέγεθος της εσωτερικής αγοράς. Αυτή η δυνατότητα δεν αφορά μόνον την αυτοτελή επέκταση και διεθνοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας κάθε επιχείρησης ξεχωριστά, αλλά και - κυρίως - διευκολύνει αυτή την επέκταση, μέσα από την οικοδόμηση δεσμών οικονομικής συνεργασίας κάθε είδους, μεταξύ επιχειρήσεων, που προέρχονται από διαφορετικά κράτη-μέλη. Η επέκταση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, ιδίως μέσα από συνεργασίες αυτοτελών ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, δεν είναι προνόμιο μόνον των μεγάλων επιχειρήσεων. Παρόμοιες οικονομικές συνεργασίες καθίστανται όλο και περισσότερο αναγκαίες μεταξύ των ΜΜΕ, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον ανταγωνισμό, να αποκτήσουν νέα εφόδια στην προσπάθεια επιβίωσης στην διεθνοποιημένη αγορά και να εκμεταλλευτούν το μέγεθος της ευρωπαϊκής αγοράς. Η αναγκαιότητα αυτή αποτελεί βασικό συστατικό των πολιτικών της Κοινότητας, που στόχο έχουν να συντείνουν στην ανάπτυξη αυτών των επιχειρηματικών σχέσεων.

Πέραν των όσων έχουν περιγραφεί, στις προηγούμενες παραγράφους, και εκθέτουν μια πλήρη σειρά μέσων και εργαλείων, που αφενός υποβοηθούν την συνεργασία και αφετέρου υποβοηθούν τις ΜΜΕ στο να προσφεύγουν και να χρησιμοποιούν υπηρεσίες, που δεν είναι υποχρεωμένες να αναπτύσσουν οι ίδιες, επωμιζόμενες πρόσθετο κόστος και γραφειοκρατία, η Κοινότητα δρομολογεί πρόσθετες πολιτικές, που ενισχύουν περαιτέρω την παρουσία στην

εσωτερική αγορά της μεγάλης επιχειρηματικής κοινότητας των ΜΜΕ, υπό συνθήκες όσο το δυνατόν περισσότερο 'ασφαλείς'.

4.1. Ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ)

Ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού είναι ένα καινούργιο μέσο διεθνικής συνεργασίας, το οποίο τέθηκε στην διάθεση των επιχειρήσεων εντός της Κοινότητας την 1η Ιουλίου 1989 και επιτρέπει στους οικονομικούς φορείς να ασκούν ορισμένες από τις δραστηριότητές τους από κοινού, όπως π.χ. την δημιουργία διακλαδικών κοινοπραξιών για την υποβολή προσφορών στα πλαίσια δημόσιων και ιδιωτικών συμβάσεων, την έρευνα και την ανάπτυξη, τη διαχείριση εξειδικευμένων υπηρεσιών, τις δημόσιες σχέσεις κλπ. Συγκεκριμένα πρόκειται για μία νομική οντότητα, η οποία δημιουργείται βάσει σύμβασης, η οποία συνάπτεται μεταξύ των μελών που την συναποτελούν και τα οποία πρέπει να προέρχονται από διάφορα κράτη-μέλη. Η δραστηριότητά του πρέπει να συνδέεται με την οικονομική δραστηριότητα των μελών του και έχει αποκλειστικά και μόνο επικουρικό χαρακτήρα. Ο ΕΟΟΣ δεν είναι, ωστόσο, η ευρωπαϊκή ανώνυμη εταιρία, η οποία αναμένεται ότι θα αποτελέσει ένα νέο νομικό μόρφωμα στα επόμενα χρόνια. Δεν είναι καν μία εταιρία. Σκοπός του είναι η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των μελών του καθώς και η βελτίωση ή η αύξηση των κερδών τους και όχι η πραγματοποίηση δικών του κερδών, όπως συμβαίνει στην περίπτωση μίας οποιασδήποτε εταιρίας.

Ο ΕΟΟΣ είναι η πρώτη νομική οντότητα, που διέπεται άμεσα από το κοινοτικό δίκαιο. Σε κάθε κράτος-μέλος, οι κανόνες που διέπουν τον ΕΟΟΣ είναι ίδιοι. Χάρης στο γεγονός αυτό, αποφεύγονται μία σειρά από δυσκολίες στα πλαίσια μίας διεθνικής συνεργασίας, οι οποίες οφείλονται στην συνύπαρξη πολλών διαφορετικών εθνικών νομικών συστημάτων. Εξάλλου, κανένα από τα μέλη ενός ΕΟΟΣ δεν μπορεί να επιβάλλει το δικό του εθνικό δίκαιο επί των άλλων. Όλα τα μέλη συμμορφώνονται στους ίδιους κανόνες. Ο ΕΟΟΣ είναι μία ανεξάρτητη νομική οντότητα με αυτοτελή ικανότητα δικαίου. Συνεπώς, έχει ένα ευρύτερο περιθώριο ελιγμών απ' ό,τι στο πλαίσιο μίας σύμβασης συνεργασίας, δεδομένου ότι ο όμιλος έχει την δυνατότητα υπό την ιδιότητά του αυτή να δεσμεύεται, έναντι τρίτων (σύναψη σύμβασης, πρόσληψη προσωπικού), χωρίς να απαιτείται παρέμβαση καθενός από τα μέλη του. Ο ΕΟΟΣ είναι μία μορφή που παρουσιάζει μεγάλη ευελιξία. Οι όροι που απαιτούνται για την σύστασή του είναι ελάχιστα περιοριστικοί (π.χ. δεν απαιτείται ελάχιστο κεφάλαιο) και τα μέλη ενός τέτοιου ομίλου έχουν μεγάλη αυτονομία όσον αφορά την οργάνωση του ομίλου κατά το δοκούν.

Ο ΕΟΟΣ είναι η πρώτη διάρθρωση συνεργασίας, που φέρει ευρωπαϊκό 'σήμα'. Από την άποψη της φήμης, μπορεί να αποδειχθεί πολύ χρήσιμο το γεγονός, ότι παρουσιάζεται στους πελάτες του, στους εταίρους του ή στο κοινό, ως μία πραγματικά ευρωπαϊκή οντότητα. Ο ΕΟΟΣ παρουσιάζει, ωστόσο, και μειονεκτήματα, το κυριότερο των οποίων είναι η απεριόριστη και αλληλέγγυα ευθύνη των μελών του για τα χρέη που έχει δημιουργήσει ο όμιλος. Αυτή η ευθύνη, όμως, είναι και η αναγκαία εγγύηση για τους τρίτους, δεδομένου ότι κατά την σύστασή του δεν απαιτείται κανένα ελάχιστο κεφάλαιο (Τ. Ιορδάνογλου, 1993).

4.2. Η Διεθνική Υπεργολαβία

Η προσφυγή στην υπεργολαβία καθίσταται όλο και περισσότερο μία στρατηγική επιλογή για τις επιχειρήσεις, οι οποίες αντιμετωπίζουν την ανάγκη βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς τους. Η υπεργολαβία είναι ιδιαίτερα σημαντική σε τομείς-κλειδιά, όπως η κλωστοϋφαντουργία, οι κατασκευές, τα ηλεκτρονικά είδη, η κατασκευή εξοπλισμού μεταφορών και η αυτοκινητοβιομηχανία. Ενώ στην αρχή εχρησιμοποιείτο ως μέσο για την αντιστάθμιση των διακυμάνσεων της παραγωγικής ικανότητας του εντολέα, η υπεργολαβία σήμερα εξελίσσεται σε μία περισσότερο σύνθετη μορφή βιομηχανικής σχέσης και σε μακροχρόνιο φαινόμενο. Επιπλέον, η υπεργολαβία αποτελεί ένα προνομιούχο σημείο επαφής των μεγάλων, των μεσαίων και των μικρών επιχειρήσεων και συνεπώς αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο κάθε ανάλυσης για την ομοιομορφία των επιχειρηματικών κυκλωμάτων, προτύπων και ποιότητας (C.Ferrer Salat, 1992).

Τα μέτρα, που έλαβε η Επιτροπή για την ενθάρρυνση της υπεργολαβίας στις ΜΜΕ αποτελούν ένα σημαντικό στοιχείο της πολιτικής για τη βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων και την προώθηση της ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Κατ' αρχήν, η ανάγκη για πληροφορίες σε σημαντικά θέματα, όπως η συνολική τομεακή σπουδαιότητα της υπεργολαβίας και ο ευρωπαϊκός γεωγραφικός χάρτης της υπεργολαβίας οδήγησαν στην εκπόνηση μίας σειράς μελετών, τις οποίες ανέθεσε η Επιτροπή, και ειδικότερα η Γ.Δ. XXIII. Οι μελέτες αυτές πραγματοποιήθηκαν στο σύνολο των κρατών-μελών, κατέγραψαν τα χαρακτηριστικά, την έκταση και την σπουδαιότητα, που έχει η υπεργολαβία για την παραγωγική δομή της κάθε χώρας ξεχωριστά, και ανέδειξαν τα διάφορα ξεχωριστά προβλήματα, που αντιμετωπίζει η διαδικασία αυτή κατά τόπους. Τα αποτελέσματα των μελετών αυτών εντόπισαν τους κλάδους που προσφεύγουν στην χρήση της υπεργολαβίας, το μέγεθος του προϊόντος, που παράγεται μέσω αυτής καθώς και την απασχόληση που καταγράφεται στις επιχειρήσεις που αναπτύσσουν υπεργολαβικές σχέσεις. Ως επιστέγασμα της ενέργειας των μελετών αυτών η Γ.Δ. XXIII διοργάνωσε στο τέλος του '92 ένα πανευρωπαϊκό συνέδριο για την υπεργολαβία (EC, DG XXIII, B2, 1992).

Το σύνολο των ενεργειών, που προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, επεμβαίνουν σε τρόπο ώστε να συμβάλλουν στην εμφάνιση μίας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς στον τομέα της υπεργολαβίας (α) με την βελτίωση της νομικής και οικονομικής διαφάνειας, όσον αφορά την υπεργολαβία, ακόμη και σε τομείς, που παραμένουν ακόμη σχετικά κλειστοί, (β) με την προώθηση της εναρμόνισης των διαδικασιών ελέγχου της πιστοποίησης, ώστε να εξασφαλισθούν ανάλογα ποιοτικά πρότυπα, που επιτρέπουν την σύναψη συμφωνιών αμοιβαίας αναγνώρισης. Σε γενικές γραμμές, οι ενέργειες αυτές αναμένεται ότι θα ευνοήσουν τις διαδικασίες αμοιβαίας αναγνώρισης σε εκούσια βάση, με την δημιουργία ενός πραγματικού ευρωπαϊκού δικτύου υπεργολαβίας που θα ευνοεί τις διεθνικές επαφές για τις ανταλλαγές εμπειριών μεταξύ επαγγελματικών οργανώσεων. Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο, όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, κυρίως για βασικούς τομείς,

όπως η αυτοκινητοβιομηχανία και η ηλεκτρονική, για τους οποίους πρόκειται να προταθούν πρότυπα σχέδια, ώστε να επιταχυνθεί η διαδικασία προσαρμογής. Παράλληλα, η Επιτροπή συνεχίζει τις ενέργειες προώθησης και υποστήριξης της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων. Η κινητικότητα αυτή επιβάλλεται από την διαπίστωση, ότι ενώ πολλές επιχειρήσεις πραγματοποιούν πλέον ένα μέρος του κύκλου εργασιών τους εκτός των εθνικών τους πλαισίων, εν τούτοις υπάρχουν ακόμη σημαντικές διαφορές, μεταξύ των διαφόρων κλάδων και των περιοχών της Κοινότητας. Κατά συνέπεια, απαιτούνται πολιτικές για την ενίσχυση της προσαρμογής και της διαφοροποίησης των ενεργειών για την τόνωση των κλάδων, που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, συμβάλλοντας, κατ' αυτό το τρόπο, στην προσπάθεια ανάκαμψης των σχετικών δραστηριοτήτων (ΚΟΜ (92) 470, τελικό, 1993).

4.3. Η Συμμετοχή των ΜΜΕ στις Δημόσιες Συμβάσεις στην Κοινότητα

Τα πρότυπα σχέδια, που ξεκίνησαν σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο, για να ευνοήσουν την συμμετοχή των ΜΜΕ, στις δημόσιες συμβάσεις, αποτέλεσαν αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής της Κοινότητας. Στο πλαίσιο αυτό, χορηγήθηκε επιδότηση για την διακρατική επέκταση του ΠΟΙΝΤ, ενός πρότυπου σχεδίου που ξεκίνησε στην Γερμανία, με σκοπό την διευκόλυνση της άμεσης και συγκεκριμένης πρόσβασης στις δημόσιες συμβάσεις, που δημοσιεύονται από την Tenders Electronic Daily (TED). Η βάση δεδομένων TED αποτελεί την ηλεκτρονική μορφή του παραρτήματος S της Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Οι κυριότερες πληροφορίες, που παρέχει αφορούν διακηρύξεις δημόσιων συμβάσεων και κρατικών προμηθειών, προαγγελίες προγραμματιζόμενων διακηρύξεων και αποτελέσματα διακηρύξεων. Γενικά, η TED αποτελεί την πληρέστερη πηγή πληροφοριών για δημόσια έργα και κρατικές προμήθειες. Επιπλέον, περιέχει αναλύσεις συμβάσεων, που έχουν συναφθεί σε συνέχεια διακηρύξεων. Η δράση της Κοινότητας υπέρ της πρόσβασης των ΜΜΕ στα δημόσια έργα συνδυάζει πολλούς τύπους πρωτοβουλιών, όπως πραγματοποίηση σχετικών μελετών, στήριξη συνεδρίων και σεμιναρίων και συμμετοχή σε διακρατικές δοκιμαστικές ενέργειες. Τα αποτελέσματα από τις δοκιμαστικές δράσεις αποδεικνύουν μεγάλο μέγεθος προβλήματα, τα οποία επιβάλλεται να υπερπηδηθούν για να μπορέσει να καταστεί εφικτή η ευρύτερη συμμετοχή των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις. Όπως διαπιστώνεται, μεταξύ των καταγραφέντων προβλημάτων αναφέρονται : (α) η διαδεδομένη εντύπωση ότι οι δημόσιες συμβάσεις δεν είναι πραγματικά ανοικτές, (β) το σχετικά μεγάλο μέγεθος της πλειοψηφίας των δημοσιευμένων συμβάσεων, (γ) η αδυναμία λήψης επαρκών πληροφοριών σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, (δ) οι γλωσσικές δυσκολίες, που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, ειδικότερα σε τεχνικούς τομείς, (ε) ο διαθέσιμος χρόνος για την κανονική προετοιμασία των προσφορών, (στ) η συνεχιζόμενη ύπαρξη μη δασμολογικών φραγμών (non tariff barriers) για το εμπόριο, καθώς και το κόστος και η δυσχέρεια της μεμονωμένης αντιμετώπισής τους, (ζ) το κόστος προετοιμασίας των προσφορών, σε συνδυασμό με την απασχόληση του ήδη εν ανεπάρκεια διοικητικού προσωπικού, (η) προβλήματα, που συνδέονται με τον προσδιορισμό των προδιαγραφών και την άγνοια των ενδεχόμενων αποτελεσμάτων της ευρωπαϊκής διαδικασίας τυποποίησης και

πιστοποίησης, (θ) η αδυναμία να εξασφαλίσουν οι ΜΜΕ εγγύηση ποιότητας, (ι) το υπερισερχόμενο κόστος για την επίτευξη αξιοπιστίας σε ένα άλλο κράτος μέλος, (ια) τα χρηματοοικονομικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένων καθυστερήσεων στις πληρωμές. Ασφαλώς, ο τρόπος διαχείρισης ενός τόσο ευαίσθητου πεδίου, όπως οι δημόσιες συμβάσεις και οι κρατικές προμήθειες, μέσω των οποίων τα κράτη-μέλη ασκούν βιομηχανική πολιτική για την δική τους παραγωγική μηχανή, όχι μόνον δεν είναι εύκολος, αλλά πολλές φορές προσκρούει σε υπαρκτές και σοβαρές αδυναμίες, που οδηγούν τις ενέργειες της Κοινότητας σε μικρής εμβέλειας αποτελεσματικότητα. Ωστόσο, η αναγνώριση αυτών των δυσκολιών οδηγεί την Κοινότητα σε πρωτοβουλίες, που δεσμεύουν σταδιακά τα κράτη-μέλη στην εκδήλωση συμπεριφορών περισσότερο συμβατών προς την φιλοσοφία του ενοποιημένου ευρωπαϊκού χώρου. Μέσα στα πλαίσια των πολιτικών αυτών, η Επιτροπή διαπραγματεύεται με την CEN (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης), την CENELEC (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης) και τους εθνικούς φορείς τυποποίησης, προκειμένου να επιτευχθεί βελτίωση του γενικού επιπέδου αποτελεσματικότητας, όσον αφορά την μεταφορά των νέων ευρωπαϊκών προτύπων και την παροχή πληροφοριών σχετικά με τα νέα αυτά πρότυπα (ΣΕΚ (92) 722, τελικό, 1992).

5. Ορισμένα απολογιστικά στοιχεία των κοινοτικών πολιτικών

Η παραπάνω παράθεση, που, όπως σημειώθηκε, δεν είναι εξαντλητική αλλά κατά βάση ενδεικτική, δημιουργεί την εδραία και βάσιμη εντύπωση, ότι οι κοινοτικές πολιτικές για τις ΜΜΕ καταλαμβάνουν ένα σημαντικό τμήμα της ασκούμενης πολιτικής υπέρ της ενίσχυσης της θέσης της κατηγορίας αυτής οικονομικών μονάδων στην διεθνή αγορά. Ωστόσο, επειδή η αποτίμηση αυτών των πολιτικών είτε δεν είναι, πολλές φορές, δυνατή λόγω έλλειψης απολογιστικών στοιχείων, είτε η προβολή των αποτελεσμάτων δεν είναι συνολική, για να συνθέσει μία πλήρη και σαφή εικόνα, των όσων έχουν προσφερθεί προς τις ΜΜΕ, δημιουργείται η αίσθηση ότι οι πολιτικές αυτές είναι χαμηλής αποτελεσματικότητας, χωρίς μάλιστα συγκεκριμένους στόχους.

Οπωσδήποτε, οι πολιτικές αυτές της Κοινότητας, δεν φιλοδοξούν, η κάθε μία από μόνη της, να στηρίξουν την ευρεία κοινότητα των ΜΜΕ της Ευρώπης, αλλά να δημιουργήσουν έναν πυκνό ιστό μέσων, εργαλείων και υποβοηθητικών δικτύων, που συνεργαζόμενα μεταξύ τους, να συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικής αποτελεσματικότητας των παραγωγικών μονάδων, να συνδράμουν στην ανάπτυξη οριζόντιων σχέσεων μεταξύ των επιχειρήσεων σε εθνικό ή διεθνικό επίπεδο και εν κατακλείδι να έχουν την δυνατότητα να υποβοηθήσουν στην εποικοδομητική μεταλλαγή του ισχύοντος σε μεγάλες περιφέρειες της Ευρώπης φορντικού παραγωγικού συστήματος σε παραγωγικές φόρμες ευέλικτης εξειδίκευσης. Στις επομενες παραγράφους παρατίθενται, με συνοπτικό τρόπο, απολογιστικά στοιχεία των κοινοτικών πολιτικών για τις ΜΜΕ, είτε αυτές αφορούν άμεση ενίσχυση της δραστηριότητάς τους είτε έμμεση θετική παρέμβαση στο έργο τους. Από την παράθεση αυτή αποτυπώνεται με σαφή τρόπο η ανταπόκριση των επιχειρήσεων στην 'οικογένεια των επιχειρηματικών αυτών εργαλείων'.

Τα Ευρωπαϊκά Κέντρα Πληροφοριών

Το Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Κέντρων Πληροφοριών, που, στα μέσα της δεκαετία του '80, ξεκινούσε ως μία πιλοτική δραστηριότητα πληροφόρησης των επιχειρήσεων, το 1995 περιελάμβανε 215 Κέντρα, στα οποία προστίθενται τα Κέντρα των νέων κρατών-μελών και τα διάφορα Κέντρα Ανταπόκρισης, που είναι εγκατεστημένα στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες. Σύμφωνα με την στρατηγική επιδίωξη του δικτύου, ο βασικός πληθυσμός-στόχος είναι οι επιχειρήσεις και κυρίως αυτές της μικρής και μεσαίας κλίμακας. Ωστόσο, ελλείπει άλλων ειδικευμένων πηγών πληροφόρησης, τα ΕΚΠ κλήθηκαν επίσης να καλύψουν τις ανάγκες ενός περισσότερου ποικίλου πληθυσμού χρηστών των υπηρεσιών τους. Από το 1989, που το δίκτυο έχει αποκτήσει μία κρίσιμη μάζα ηλεκτρονικών κόμβων, μέχρι το 1995, το δίκτυο έχει εξετάσει 1.190.548 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι 285.252 το 1994. Η μεγάλη πλειονότητα των ερωτήσεων προέρχονται άμεσα από επιχειρηματίες (50%), από δημόσιους φορείς και συμβούλους (20%), από άλλα ΕΚΠ (15%) και από το ευρύ κοινό (13%). Σημειώνεται, ότι οι υπό εξέταση ερωτήσεις αφορούν θέματα, που έχουν σχέση με κοινοτικές πολιτικές, αποτελέσματα ερευνών, νομολογία του ευρωπαϊκού δικαστηρίου, κοινοτικά διαρθρωτικά ή ανταγωνιστικά προγράμματα, κοινοτικές πρωτοβουλίες, ανακοινώσεις κλπ. Σήμερα, το δίκτυο των ΕΚΠ είναι το μοναδικό, συγκροτημένο, στελεχωμένο, ενήμερο και έγκυρο κοινοτικό όργανο από το οποίο οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ αντλούν πληροφόρηση, ενημέρωση και αξιόλογο συμβουλευτικό έργο, άμεσα αξιοποιήσιμο, χωρίς καμία οικονομική ή διοικητική τους επιβάρυνση (COM (95) 435, τελικό, 1995).

Το BC-NET

Το BC-NET (Business Cooperation Network), το 1995 περιελάμβανε 397 συμβούλους (διάφοροι οργανισμοί και εταιρίες, που παρέχουν συνήθως consulting), εκ των οποίων οι 365 είναι εγκατεστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι 32 σε τρίτες χώρες. Συνολικά το δίκτυο καλύπτει 39 χώρες. Σύμφωνα με την στρατηγική επιδίωξη του δικτύου, ο πληθυσμός-στόχος είναι οι επιχειρήσεις, και, ειδικότερα, οι ΜΜΕ. Τα προσόντα των μελών, ο αριθμός των οποίων αυξάνει συνεχώς, και η ποιοτική εξέλιξη του δικτύου καθιστούν δυνατή την κατάλληλη διαχείριση των αιτήσεων, που προέρχονται από επιχειρήσεις, οι οποίες είναι αποφασισμένες να αποδουθούν σε μία προσπάθεια 'ευρωπαϊκοποίησης' και διεθνοποίησης των δραστηριοτήτων τους με βάση την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων. Από το 1988 έως το 1995 καταγράφηκαν συνολικά 85.576 προδιαγραφές συνεργασίας (είναι οι πληροφορίες που παρέχει ο κάθε ενδιαφερόμενος προς ανάπτυξη συνεργασίας). Αξιοσημείωτο είναι να υπογραμμισθεί ότι στο δίκτυο καταγράφεται μία συνεχής αύξηση των τεχνικών συνεργασιών, περίπου 32%, γεγονός που αντικατοπτρίζει την σημασία, που αποδίδουν οι βιομηχανικές μονάδες στο δίκτυο (COM (95) 435 τελικό, 1995).

Το BRE

Το Δίκτυο BRE (Γραφείο Επιχειρηματικής Προσέγγισης) το 1995 περιελάμβανε 461 ανταποκριτές (διαπιστευμένοι από την XXIII Γ.Δ. χειριστές του Δικτύου), εκ των οποίων οι 352 είναι εγκατεστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και οι υπόλοιποι 109 σε τρίτες χώρες. Οι ανταποκριτές αυτοί είναι διεσπαρμένοι σε 59 συνολικά χώρες. Ο πληθυσμός - στόχος του BRE είναι οι επιχειρήσεις και ειδικότερα οι ΜΜΕ. Τα βασικά χαρακτηριστικά του δικτύου και ειδικότερα η άμεση πρόσβαση την οποία προσφέρει στις επιχειρήσεις καθιστούν το BRE ένα δίκτυο εξαιρετικά κατάλληλο για να διευκολύνει μία πρώτη προσέγγιση της συνεργασίας. Η πτυχή αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις μικρές και τις βιοτεχνικές επιχειρηματικές μονάδες. Το 1994 το δίκτυο έλαβε 7.629 προδιαγραφές συνεργασίας ενώ από τα μέσα του 1990 και μετά εξετάστηκαν περισσότερες από 24.000 προδιαγραφές συνεργασίας, με συνεχώς αυξητική τάση (COM (95) 435, τελικό, 1995).

Η συνέργια των Δικτύων της 23ΓΔ

Η συνέργια μεταξύ αυτών των τριών βασικών επιχειρηματικών δικτύων απορρέει από τις διάφορες δραστηριότητες, που αναπτύσσονται στους οργανισμούς υποδοχής, αλλά και από το ιστορικό της δημιουργίας των κοινοτικών δικτύων. Ευθύς εξ αρχής, τα ΕΚΠ, θεωρούνταν αυτοδικαίως ως μέλη του δικτύου BC-NET. Έκτοτε, ωστόσο, χρησιμοποιούνται και για τα ΕΚΠ οι ίδιοι κανόνες παραμονής στο δίκτυο, που ισχύουν και για τους άλλους φορείς. Σήμερα, οι σχέσεις διαπλοκής μεταξύ των τριών αυτών βασικών δικτύων της ΓΔΧΧΙΙΙ έχουν ως εξής:

85 μέλη συμμετέχουν συγχρόνως στα δίκτυα BC-NET και BRE

42 μέλη συμμετέχουν συγχρόνως στα δίκτυα BC-NET και ΕΚΠ

41 μέλη συμμετέχουν συγχρόνως στα δίκτυα ΕΚΠ και BRE, και

69 μέλη συμμετέχουν συγχρόνως και στα τρία δίκτυα ΕΚΠ, BC-NET και BRE.

Από την ποικιλία που παρουσιάζουν οι σχέσεις μεταξύ των συγκεκριμένων δικτύων αναδεικνύεται, με έμφαση μάλιστα, το στοιχείο της συνεργασίας που καλλιεργείται στον κοινοτικό χώρο, επιδιώκοντας αυτήν την διαπλοκή να την αξιοποιήσουν με τον καλύτερο τρόπο, οι επιχειρηματικές μονάδες, που προσδοκούν να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις των αγορών και να αμβλύνουν τους κινδύνους που πηγάζουν από την διαρκή ενίσχυση του σκληρού ανταγωνισμού (COM (95) 435, τελικό, 1995).

5.2. Τα χρηματοδοτικά μέσα της Κοινότητας

Το μεγαλύτερο μέρος της κοινοτικής υποστήριξης υπέρ των ΜΜΕ προέρχεται από τα διαρθρωτικά ταμεία υπό την μορφή συγχρηματοδοτήσεων, σκοπός των οποίων είναι η εξασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χρηματοοικονομική στήριξη προς τις ΜΜΕ υλοποιείται επίσης μέσω των συνολικών δανείων

από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και των δανείων, που προέρχονται από το Νέο Κοινοτικό Μέσο (NKM: χρηματοδοτικό εργαλείο των ΜΜΕ)

Τα διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ & ΕΓΤΠΕ)

Από το 1989 έως το 1993, τα ποσά που διατέθηκαν στις επιχειρήσεις μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και των άλλων παρεμβάσεων υπολογίζεται ότι ανέρχεται, για τους στόχους 1 και 2, σε 5 δισ. ECU και για τον στόχο 5β, σε 1 δισ. ECU, δηλαδή συνολικά σε 6 δισ. ECU στο πλαίσιο των στόχων 1,2 και 5β, ποσά τα οποία αποτελούν το 13% των συνολικών διατιθέμενων κονδυλίων από τα ΚΠΣ. Η βελτίωση της χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων από τις ΜΜΕ απαιτεί αυξημένη διαφάνεια των μέτρων υπέρ των ΜΜΕ, μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαμέσων φορέων των ΜΜΕ και απλοποίηση των διαδικασιών χορήγησης των ενισχύσεων. Η διευρυμένη εταιρική σχέση, η οποία προβλέπεται μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών-μελών, των περιφερειακών ή τοπικών αρχών και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, βελτιώνει την δυνατότητα παρέμβασης των διαρθρωτικών ταμείων υπέρ των ΜΜΕ, κατά την διάρκεια της περιόδου 1994-1999 (COM (94) 221, τελικό, 1994).

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα, προκειμένου να υποστηρίξει τις επενδύσεις μικρής και μέσης κλίμακας κυρίως των ΜΜΕ, χρησιμοποιεί τα συνολικά δάνεια. Από το 1988, σχεδόν 36.500 ΜΜΕ έλαβαν πιστώσεις ύψους που υπερβαίνει τα 9,7 δισ. ECU, ήτοι άνω του 50% των κονδυλίων, που διατίθενται στην βιομηχανία και τις υπηρεσίες.

Το Νέο Κοινοτικό Μέσο (NKM): Το Νέο Κοινοτικό Μέσο δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 1987, όταν το Συμβούλιο των Υπουργών εξουσιοδότησε την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να συνάψει δάνειο ύψους 1 δισ ECU, επ'ονόματι της ΕΟΚ και να αναθέσει στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να διεξαγάγει τις σχετικές δανειοληπτικές ενέργειες, για λογαριασμό, επ'ονόματι, και υπό την ίδια ευθύνη της Κοινότητας. Στόχος του ήταν η αύξηση της συνδυασμένης πιστοληπτικής ικανότητας της Κοινότητας και η σύσταση μίας επιπλέον χρηματοδοτικής πηγής για τις επενδύσεις σε σχέδια, που προωθούν τους οικονομικούς στόχους στους οποίους η Κοινότητα προσδίδει εξαιρετική προτεραιότητα. Η λειτουργία του NKM είναι η ίδια με εκείνη των δανείων της ΕΤΕ. Όσον αφορά τους ενδιαφερόμενους, οι αιτήσεις για χρηματοδότηση από την Κοινότητα είτε με συνολικό είτε με ατομικό δάνειο, πρέπει να υποβάλλονται στην ΕΤΕ. Το NKM είναι ένα χρηματοδοτικό κοινοτικό εργαλείο το οποίο ενισχύει οικονομικά επενδυτικά σχέδια,

που συμβάλλουν στην σύγκλιση και την αυξανόμενη ολοκλήρωση των οικονομικών πολιτικών καθώς και στη βιομηχανική προσαρμογή και την ανταγωνιστικότητα της Κοινότητας, ιδιαίτερα με την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας. Μέχρι το πέρας του '92, το σύνολο των δανείων, που παραχωρήθηκαν στα πλαίσια των NKM III και NKM VI ανέρχονταν σε 3.5 δισ. ECU. Τα ποσά αυτά εξασφάλισαν την χρηματοδότηση νέων επενδύσεων ύψους 7,2 δισ. ECU, οι οποίες αντιστοιχούσαν σε περισσότερα από 9.600 σχέδια και συνέβαλαν στην δημιουργία

60.000 θέσεων απασχόλησης. Τα δάνεια αυτά χορηγήθηκαν κατά κύριο λόγο σε επιχειρήσεις, που απασχολούσαν λιγότερους από 50 εργαζόμενους.

Το κεφάλαιο εκκίνησης. Μετά από τέσσερα χρόνια του πενταετούς δοκιμαστικού σχεδίου, το οποίο αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της δημιουργίας επιχειρήσεων στην Κοινότητα και στην αύξηση των πιθανοτήτων επιβίωσης των νέων επιχειρήσεων, τα κύρια αποτελέσματα είναι: (α) Τα 24 κεφάλαια εκκίνησης διαθέτουν συνολικό κεφάλαιο 40 εκατ. ECU, από το οποίο το 57% προέρχεται από ιδιωτικές πηγές, 37% από περιφερειακές δημόσιες πηγές και 6% από την Επιτροπή. (β) 20 εκατ. ECU επενδύθηκαν από τα ταμεία αυτά για την δημιουργία 187 νέων επιχειρήσεων. (γ) 161 επιχειρήσεις, επί συνόλου 187, συνεχίζουν να λειτουργούν στα τέλη του 1993, πράγμα που αντιπροσωπεύει ποσοστό πτώχευσης 14% σε διάστημα τεσσάρων ετών. (δ) Δημιούργησαν 1.706 άμεσες θέσεις εργασίας, καθώς και πολλές έμμεσες θέσεις εργασίας στο πλαίσιο υπεργολαβιών. (ε) Το 75% των σχεδίων περιλαμβάνουν σε μεγάλο βαθμό μικρές μεν επιχειρήσεις σε μεγάλο βαθμό όμως υψηλής τεχνολογίας (COM (94) 221, τελικό, 1994).

5.3. Η ενίσχυση των ΜΜΕ για συμμετοχή στα κοινοτικά προγράμματα R&D

Οι έρευνες, που έχει πραγματοποιήσει το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ, έχουν επιβεβαιώσει, για μία ακόμη φορά, ότι οι ΜΜΕ υστερούν σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις σε ερευνητικές δραστηριότητες και έχουν υπογραμμίσει ότι το επίπεδο καινοτομίας στις ΜΜΕ μετράται περισσότερο με βάση την ικανότητά τους να παράγουν καινοτομίες παρά με βάση αυτές καθαυτές τις ερευνητικές τους δραστηριότητες. Εντούτοις, με βάση τις συγκρίσεις, που γίνονται τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ, φαίνεται ότι οι ΜΜΕ είναι παραγωγικότερες από τις μεγάλες επιχειρήσεις σε θέματα Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης. Ειδικότερα, οι ΜΜΕ πραγματοποιούν δύο φορές περισσότερες καινοτομίες ανά εργαζόμενο και παράγουν 3,5 φορές περισσότερα νέα προϊόντα ανά δολάριο, που επενδύεται στην έρευνα, απ' ό,τι οι μεγάλες επιχειρήσεις, καταλήγοντας έτσι να δημιουργούν τις περισσότερες από τις ριζοσπαστικές καινοτομίες και τις ρηξικέλευθες τεχνολογικές προόδους.

Σχηματικά, διακρίνονται τρία προφίλ ΜΜΕ, μεταξύ των επιχειρήσεων με λιγότερους από 500 εργαζόμενους, που έχουν πάγιο ενεργητικό μικρότερο από 75 MECU και το πολύ 1/3 του κεφαλαίου τους ανήκει σε κάποια μεγάλη επιχείρηση. Πρώτο προφίλ: ΜΜΕ υψηλής τεχνολογίας, που έχουν επιστημονικό και τεχνολογικό ερευνητικό δυναμικό. Δεύτερο προφίλ: ΜΜΕ των οποίων η ανταγωνιστικότητα βασίζεται στην πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες. Τρίτο προφίλ: ΜΜΕ των οποίων τα προϊόντα και τις διαδικασίες ενσωματώνεται ελάχιστα πρόσφατη τεχνολογία. Οι περισσότερες από τις ΜΜΕ του πρώτου προφίλ είναι 'συνεργοί' στον τομέα της έρευνας, γιατί η τεχνολογία είναι ουσιαστικός στυλοβάτης της δραστηριότητάς τους και για τούτο τα προϊόντα και οι μέθοδοί τους έχουν έντονα τεχνολογικό περιεχόμενο, διαθέτουν σαφώς προσδιορισμένο ερευνητικό τμήμα, το προσωπικό τους περιλαμβάνει μεγάλο ποσοστό μηχανικών και τεχνικών, έχουν οργανωμένη πρόσβαση στην επιστημονική και τεχνική ενημέρωση, συνεργάζονται με εργαστήρια και άλλες επιχειρήσεις στο στάδιο του σχεδιασμού

και/ή της δοκιμής των προϊόντων και μεθόδων τους. Οι ΜΜΕ των δύο άλλων προφίλ είναι, σε διαφορετικούς βαθμούς, βιομηχανικές επιχειρήσεις των οποίων η τεχνολογική ικανότητα, η οικονομική βάση και το διευθυντικό τους δυναμικό σπάνια επιτρέπουν να προχωρήσουν σε έρευνα. Εντούτοις, οι επιχειρήσεις αυτές, οι οποίες αποτελούν μία από τις βασικές εστίες απασχόλησης των ευρωπαϊκών οικονομιών, πρέπει να έχουν την δυνατότητα πρόσβασης στις νέες τεχνολογίες για να εκσυγχρονισθούν (ΚΟΜ (93) 356, τελικό, 1993).

Ερευνητικά Προγράμματα βιομηχανικής τεχνολογίας

Η συμμετοχή των ΜΜΕ στα διάφορα κοινοτικά προγράμματα R&D ποικίλλει και αντικατοπτρίζει το ενδιαφέρον τους για ερευνητικά προγράμματα, που μπορούν να οδηγήσουν σε αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα. Αν και απουσιάζουν από τα προγράμματα στοιχειώδους έρευνας, η παρουσία τους είναι, αντίθετα, ιδιαίτερα αισθητή στα προγράμματα που έχουν εφαρμογή στην βιομηχανία. Από τον παρακάτω πίνακα, που παρουσιάζονται ενδεικτικά στοιχεία συμμετοχής ΜΜΕ (επιχειρήσεις, που απασχολούν έως και 500 άτομα), στα διάφορα ερευνητικά προγράμματα, κατά την πενταετή περίοδο 1987-1991, είναι προφανής η δραστηριότητα που αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις στο συγκεκριμένο πεδίο. Συνολικά, οι ΜΜΕ αποτελούν το 11% των επιχειρήσεων, που συμμετείχαν στα κοινοτικά ερευνητικά προγράμματα στους τομείς των βιομηχανικών τεχνολογιών και των υλικών, του περιβάλλοντος, των βιοεπιστημών και των βιοτεχνολογιών καθώς και της ενέργειας (ΚΟΜ (93) 356, τελικό, 1993).

Πρόγραμμα	Αρ. ΜΜΕ	% στο σύνολο	% του προϋπολ.
BRITE	159	26	27
EURAM	33	14	12
BRITE EURAM I	371	25	25
ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΗ	31	11	7
ΓΕΩΡΓΙΑ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (ECLAIR)	68	26	27
ΑΡΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ (FLAIRE)	12	12	9
ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ (BRIDGE)	35	6	3
ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΒΙΟΜΑΖΑΣ	17	35	29
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΥΠΑ	20	38	37
ΗΛΙΑΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	14	20	24
ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ 1	19	14	10
ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ 2	30	15	11
JOULE (ΕΝΕΡΓΕΙΑ)	70	10	12
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ	18	7	9

Προγράμματα Έρευνας στις τεχνολογίες Πληροφόρησης & Τηλεπικοινωνίες

Όσον αφορά τις τεχνολογίες της πληροφόρησης και των επικοινωνιών, η συμμετοχή των ΜΜΕ αυξήθηκε μετά την έναρξη της εφαρμογής του προγράμματος ESPRIT το 1980. Επί του παρόντος, το ποσοστό συμμετοχής των ΜΜΕ στα σχέδια ανέρχεται σε 80% για τις τεχνολογίες τηλεπικοινωνιών, σε 65% για τις τεχνολογίες πληροφόρησης και σε 95% για τα συστήματα

τηλεματικής. Το μεγαλύτερο μέρος των ΜΜΕ, που συμμετέχουν στα σχέδια, προέρχονται από τους βιομηχανικούς τομείς υψηλής τεχνολογίας ή με έντονο τεχνολογικό περιεχόμενο. Πρόκειται για επιχειρήσεις, που παρέχουν υπηρεσίες Έρευνας και Τεχνολογίας, για κατασκευαστές εξαρτημάτων ή ημικατεργασμένων προϊόντων, που συμμετέχουν κυρίως στον εκσυγχρονισμό των εφαρμογών Έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (COM (94) 221, τελικό, 1994).

Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας: VALUE

Στο πλαίσιο αυτό, 300 ΜΜΕ επωφελήθηκαν από την δοκιμαστική δράση VALUE-MME, για την οποία διατέθηκαν 2,1 εκατ. ECU. Η VALUE-MME σκοπό έχει την μεταφορά των αποτελεσμάτων της κοινοτικής έρευνας στις ΜΜΕ και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής. Η δράση EUROMANAGEMENT-R&D έδωσε την δυνατότητα σε 657 ΜΜΕ να επωφεληθούν από την παρέμβαση 47 τεχνικών συμβούλων, οι οποίοι εντόπισαν πάνω από 1.00 σχέδια R&D. Τα σχέδια αυτά κατέληξαν, το 1993, σε 120 προτάσεις για έρευνα, ως απάντηση σε πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων από την Επιτροπή, από τις οποίες επελέγη το 30% (COM (94) 221, τελικό, 1994).

Καινοτομία και μεταφορά τεχνολογίας: SPRINT

Στην περίοδο 1989-1993, το πρόγραμμα SPRINT, με προϋπολογισμό 90 εκατ. ECU, υποστήριξε την τεχνολογική συνεργασία μεταξύ των ΜΜΕ, μέσω διεθνικών δικτύων συνεργασίας και ημερίδων μεταφοράς τεχνολογίας. Η διάδοση των νέων τεχνολογιών υποστηρίχθηκε από δίκτυα έρευνας και τεχνολογίας και από ειδικά σχέδια για την ενδοκοινοτική μεταφορά καινοτομιών.

Σε επίπεδο ΜΜΕ, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι από το 1989

7.200 ΜΜΕ απέκτησαν νέα τεχνολογία,

24.000 ΜΜΕ προέβησαν σε δοκιμή ή αξιολόγηση της νέας τεχνολογίας,

64.000 ΜΜΕ αναγνώρισαν την σημασία της νέας τεχνολογίας.

Συνολικά, επωφελήθηκαν από το πρόγραμμα SPRINT 95.200 ΜΜΕ.

Οι ΜΜΕ υπήρξαν, επίσης, αντικείμενο και άλλων δραστηριοτήτων, εκτός Προγράμματος-Πλαισίου R&D, όπως για παράδειγμα στους τομείς της ενέργειας (πρόγραμμα THERMIE), των μεταφορών (EURET) και της EKAX.

Ο πραγματικός συντονισμός μεταξύ αυτών των προγραμμάτων R&D επέτρεψε την συγκεκριμενοποίηση της διάστασης ΜΜΕ του 4ου Προγράμματος-Πλαισίου R&D, εξασφαλίζοντας μεγαλύτερη διαφάνεια των κοινοτικών ενεργειών R&D, στο πλαίσιο των ΜΜΕ χάρη, κυρίως, στην από κοινού προώθηση και τον συντονισμό των υφιστάμενων δικτύων (COM (94) 222, τελικό, 1994).

5.4. Τα Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ένας σοβαρός αριθμός κοινοτικών προγραμμάτων σκοπό έχει την ανύψωση του επιπέδου ικανοτήτων του ενεργού πληθυσμού, σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να υπάρξει πλήρης έλεγχος της διαδικασίας των οικονομικών, τεχνολογικών, κοινωνικών και πολιτισμικών αλλαγών. Από τα εν λόγω προγράμματα, το EUROTECNET (καινοτομία στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης η οποία προκύπτει από τις τεχνολογικές μεταβολές), το COMETT (εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα της τεχνολογίας), και το FORCE (διαρκής επαγγελματική κατάρτιση) αφορούν άμεσα τις ΜΜΕ. Στο πλαίσιο του EUROTECNET, το 18% των σχεδίων, που αποτελούν το δίκτυο έχουν ως στόχο τις ΜΜΕ. Στο πλαίσιο του COMETT, υπολογίζεται ότι 7.000 ΜΜΕ συμμετέχουν άμεσα στις ενέργειες και ότι το ποσοστό συμμετοχής αυτών ανέρχεται σε 75%. Υπολογίζεται επίσης ότι 30.000 ΜΜΕ αποτελούν άμεσους ή έμμεσους δικαιούχους, ιδίως μέσω μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Στο πλαίσιο του FORCE, 1.250 ΜΜΕ ή όμιλοι ΜΜΕ συμμετέχουν στα σχέδια ως εταίροι, με ποσοστό συμμετοχής 62%. Στο πλαίσιο των κοινοτικών ενεργειών, που διεξάγονται με σκοπό την ανάπτυξη της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, το πρόγραμμα ILE (τοπική πρωτοβουλία για την απασχόληση των γυναικών), μεταξύ 1986 και 1990, παρείχε υποστήριξη σε 700 επιχειρήσεις γυναικών (COM (94) 221, τελικό, 1994).

5.5. Υπεργολαβία

Η Επιτροπή έχει εκτιμήσει ως ιδιαίτερα σημαντική την προώθηση της υπεργολαβίας, ως μέσο ανάπτυξης των ΜΜΕ, διάχυσης της τεχνολογίας και της τεχνογνωσίας από τις μεγάλες μονάδες προς τις ΜΜΕ, σύσφιγξης των σχέσεων στον επιχειρηματικό κοινοτικό χώρο και ενθάρρυνσης της καινοτομίας και της εφαρμοσμένης έρευνας. Έπειτα από ανάλυση μελετών σχετικά με την οικονομική σημασία της υπεργολαβίας στο σύνολο των κρατών-μελών, η οποία έδειξε την ανάγκη επίτευξης μεγαλύτερης διαφάνειας της αγοράς της υπεργολαβίας, η Επιτροπή συνέχισε την εφαρμογή του στατιστικού σχεδίου σε άμεση συνεργασία με τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες και τις επαγγελματικές οργανώσεις. Το σχέδιο αυτό, το οποίο έχει ως σκοπό να προσθέσει μία πτυχή σχετικά με την υπεργολαβία στα υφιστάμενα στατιστικά μέσα, αφορά, σε πρώτη φάση, πέντε τομείς δραστηριότητας (αυτοκινητοβιομηχανία, αεροναυπηγική, κατασκευές, κλωστοϋφαντουργία -κατασκευή ειδών ένδυσης και ηλεκτρονική), για τους οποίους ο ρόλος της υπεργολαβίας είναι, όπως έδειξαν οι οικονομικές μελέτες, αποφασιστικός (COM (94) 221, τελικό, 1994).

5.6. Η Διεθνική Συνεργασία

Το ενδιαφέρον της Κοινότητας να δημιουργήσει συνθήκες για την ανάπτυξη της εμβέλειας και της επιχειρηματικής συνεργασίας των ΜΜΕ δεν περιορίζεται χωρικά στον Ευρωπαϊκό χώρο. Επιδιώκει και αναπτύσσει την συνεργασία, επίσης, με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE, με την Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (Κ.Α.Κ.), την Γεωργία καθώς και τις αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής

και της Μεσογείου. Στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE, η Επιτροπή υλοποίησε προγράμματα ανάπτυξης των ΜΜΕ, παρέχοντας τεχνική βοήθεια σε 8 χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και στα 3 κράτη της Βαλτικής, ύψους 95 εκατ. ECU. Η υποστήριξη περιλαμβάνει μέτρα παροχής υπηρεσιών βοήθειας προς τις ΜΜΕ, χρηματοδοτικά μέσα και προσανατολισμούς για την διαμόρφωση μίας πολιτικής επιχειρήσεων. Σταδιακά, νέοι εταίροι από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης συμμετέχουν στα δίκτυα πληροφόρησης (EIC) και συνεργασίας (BC-NET), καθώς και στα προγράμματα εταιρικών σχέσεων (EUROPARTENARIAT, JOPP. Το πρόγραμμα JOPP (Joint Venture PHARE programme) αποσκοπεί στην προώθηση της δημιουργίας κοινών επιχειρήσεων μεταξύ των ΜΜΕ στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Από το 1991, έχουν διατεθεί 17 εκατ. ECU για επενδύσεις υπέρ των ΜΜΕ, το ύψος των οποίων ανέρχεται σε 400 εκατ. ECU. Η συνεργασία με την Κ.Α.Κ. και την Γεωργία πραγματοποιείται μέσω του προγράμματος TACIS, του οποίου ο προϋπολογισμός το 1992 ανήλθε σε 20 εκατ. ECU. Κατ' αυτόν τον τρόπο, προβλέπονται 7 γραφεία ανάπτυξης και 9 'Business Communication Centres - BCC', τα οποία συνδέονται με τα δίκτυα BC-NET και BRE. Η συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες πραγματοποιείται μέσω των προγραμμάτων MED-INVEST (12,2 εκατ. ECU από το 1993 μέχρι και το 1995), για τις τρίτες χώρες της Μεσογείου, του προγράμματος AL-INVEST (18,5 εκατ. ECU από το 1993 έως το 1995) για τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και του προγράμματος ECIP (20 εκατ. ECU το 1992 και 39 εκατ. ECU το 1993). Τέλος, στα πλαίσια της διαμόρφωσης συνθηκών ευχερέστερης πρόσβασης των ευρωπαϊκών ΜΜΕ στις αγορές των τρίτων χωρών, η Κοινότητα διεξάγει ενέργειες, για την προώθηση των κοινοτικών εξαγωγών προς τις περιοχές αυτές (COM (94), 221, τελικό, 1994).

6. Μια Ευρωπαϊκή Βιομηχανική Πολιτική για τις ΜΜΕ-Μερικά συμπεράσματα

Από την παράθεση τόσο των πολιτικών της Κοινότητας για την ενίσχυση της διεπιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών ΜΜΕ, όσο και μερικών εκ των αποτελεσμάτων, που μπορούν να εκτεθούν, έστω και ενδεικτικά, αφήνεται να φανεί ένα συγκροτημένο ενδιαφέρον για την κατηγορία αυτή επιχειρηματικών μονάδων, οι οποίες αποτελούν το 98% του συνόλου της παραγωγικής κοινότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και για την ανάδειξη των ευεργετικών παρεμβάσεων, που αυτές έχουν όχι μόνον στην παραγωγή πλούτου, αλλά και στην διάχυση της καινοτομίας, της έρευνας και των προϊόντων της τεχνολογικής ανάπτυξης, την εφευρετικότητα, τις υπεργολαβικές σχέσεις κλπ, στοιχεία που ενισχύουν την αντοχή του ευρωπαϊκού παραγωγικού μηχανισμού στην υπόθεση του ανταγωνισμού στις παγκόσμιες αγορές. Ασφαλώς, μπορούμε να καταγράψουμε μία ευρεία ομάδα πολιτικών, εργαλείων, μέσων, ενεργειών και δράσεων, που αποτελούν, συνολικά, ένα πλαίσιο Βιομηχανικής Πολιτικής, το οποίο έχει την ιδιαιτερότητα να ξεφεύγει από τα τοπικά/εθνικά όρια, και να εκτείνεται σε όλο τον κοινοτικό χώρο, με την φιλοδοξία και την επιδίωξη αφενός να συνεγείρει τις παραγωγικές δυνάμεις της Ένωσης σε μία γόνιμη, παραγωγική και ανταγωνιστική λειτουργία στην εσωτερική αγορά και αφετέρου να συσφίξει το δυναμικό αυτό σε έναν στέρεο συνεργατικό ιστό, ώστε να αξιοποιηθεί ο χώρος του παγκόσμιου εμπορίου, επ'ωφελεία της Ευρώπης. Η προώθηση μίας υπερεθνικής Βιομηχανικής

Πολιτικής προκύπτει ως αβίαστη αναγκαιότητα εξ αιτίας του γεγονότος της αναντιστοιχίας ανάμεσα σε εθνικές και οικονομικές αγορές, όπου δηλαδή οι αγορές υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα με τέτοιο τρόπο ώστε να καθιστούν τις εθνικές πολιτικές αναποτελεσματικές (Λυμπεράκη αδημ.). Οι πολιτικές τοπικού ή εθνικού βεληνεκούς δεν μπορεί να είναι βιώσιμες στις περιπτώσεις εκείνες όπου η σφαίρα των δραστηριοτήτων ('οικονομική αγορά') υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα με τρόπο, που να παρεμποδίζεται η επίδραση της πολιτικής από το γεγονός ότι αυτή 'επιβάλλεται' μόνο σε οικονομικά υποκείμενα εντός των ορίων επιρροής της. Ο ορισμός της οικονομικής αγοράς γίνεται τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από αυτήν της ζήτησης, και αναφέρεται στην ελάχιστη περιοχή, μέσα στην οποία η παραγωγή και η πώληση είναι βιώσιμες. Από την πλευρά της πολιτικής, η αναλογία είναι προφανής: Η βιωσιμότητα και η αποτελεσματικότητα κάθε πολιτικής περιορίζεται όσο το πεδίο εφαρμογής της γίνεται όλο και περισσότερο στενό σε σχέση την αγορά (τη σφαίρα των οικονομικών δραστηριοτήτων, πάνω στις οποίες στηρίζεται η λειτουργία της).

Επιπλέον, τα στοιχεία, που παράγει η ευρωπαϊκή εμπειρία δείχνουν, ότι το οικονομικό κλίμα άλλαξε στην δεκαετία του 1980 και μαζί του άλλαξαν και οι πεποιθήσεις γύρω από την εγγενή ανωτερότητα της παραγωγής μεγάλης κλίμακας. Ο κατακερματισμός των αγορών καταναλωτικών ειδών (κυρίως ως αποτέλεσμα των νέων εταιρικών στρατηγικών τόσο στη σφαίρα της παραγωγής όσο και σε αυτήν της διανομής) καθώς και η μεγάλη σημασία της εξειδίκευσης σε άλλες αγορές (κυρίως στα κεφαλαιουχικά αγαθά) υπαγορεύουν στρατηγικές έντασης ευελιξίας, προσαρμοστικότητας, συνεχούς καινοτομίας και ποιότητας. Ακόμη και τα οφέλη στο κόστος παραγωγής, που προκύπτουν από την αυτοματοποίηση και τη συγκέντρωση δεν εξασφαλίζουν πλέον ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε αγορές, που είναι ευαίσθητες από την άποψη των τιμών. Τέλος, πολλά παραδείγματα δυναμικής και επιτυχημένης κλαδικής ή χωρικής αναδιάρθρωσης στην Ευρώπη πιστοποιούν την ανάγκη για στρατηγική στροφή υπέρ προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας (Hirst & Zeitlin, 1989, Λυμπεράκη, αδημ.). Το κλίμα αυτό οικονομικών και παραγωγικών σχέσεων δίνει το προβάδισμα σε μία σαφή διασύνδεση και αλληλοδιαπλοκή μεταξύ ρύθμισης και ανάπτυξης επιχειρήσεων. Αυτή η ρύθμιση εκδηλώνεται 'όχι απαραίτητα με την μορφή άμεσης παρέμβασης αλλά κυρίως ως σύνθετος μηχανισμός συνδυασμού ιδιωτικών και δημόσιων συμφερόντων, μέσα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον' (Farrands & Totterdill, 1993: 174. Λυμπεράκη, αδημ.). Η εικόνα αυτή ενισχύεται με την εντύπωση της μετατόπισης από μία καθαρά ανταγωνιστική εταιρική συμπεριφορά αγοράς σε ένα περισσότερο συνεργατικό υπόδειγμα από κοινού αξιοποίησης της πληροφόρησης, μέσω δικτύωσης, γεγονός που μπορεί να αποτελέσει μία ορθολογική αντιμετώπιση των προβλημάτων, που οδηγεί ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς να συγκροτούν κοινές δεξαμενές γνώσης και δύναμης (Williamson, 1975. Λυμπεράκη, 1992).

Μέσα στις νέες ανταγωνιστικές συνθήκες, το φαινόμενο των λεγόμενων Νέων Βιομηχανικών Συνοικιών (χωρικές συγκεντρώσεις αυτοτελών μικρομεσαίων επιχειρήσεων με χαρακτηριστικό την αλληλεξάρτηση και την συνεργασία) διευρύνει τις επιλογές της αναδιάρθρωσης, που αντιμετωπίζουν οι βιομηχανικές οικονομίες της Ευρώπης. Το υπόδειγμα αυτό έχει τις δικές του

απαιτήσεις στο πεδίο των ρυθμιστικών πολιτικών, προκειμένου να ξεπεραστούν τα μειονεκτήματα της μικρής κλίμακας, με την από κοινού πρόσβαση σε κρίσιμες υπηρεσίες και να γίνει αποτελεσματική διαχείριση της συνεργασίας (Best, 1990. Murray, 1991. Pyke & Sengenberger, 1992. Λυμπεράκη, 1992).

7. Εν είδει επιλόγου

Η εικόνα, που παρουσιάζει η παραγωγική δομή, η σύνθεση των παραγωγικών σχέσεων και η αλληλεξάρτηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, φαίνεται να γίνεται κατανοητή στην επίσημη κοινοτική πολιτική και να αποσαφηνίζεται η σπουδαιότητα, που έχει για την ευρωπαϊκή οικονομία η μικρής και μεσαίας κλίμακας επιχείρηση. Είναι χρήσιμο να αναφερθεί, ότι τόσο η πρότερη αντίληψη ότι η ΜΜΕ είναι ένα πρωτοβιομηχανικό παραγωγικό σχήμα, το οποίο είναι προορισμένο να εξαφανισθεί μέσα στην διαδρομή της ανάπτυξης του μηχανισμού μεγάλης παραγωγικής κλίμακας, όσο και η δυσκολία προσέγγισης του συγκεκριμένου χώρου, λόγω της ανομοιομορφίας και των έντονων διαφοροποιήσεων, που τον διακρίνουν, δεν επέτρεψαν, αρχικά, να διαμορφωθεί μία πολιτική ενίσχυσης των ΜΜΕ, που θα χαρακτηριζόταν από συνέχεια και συνέπεια.

Μεταγενέστερα, όμως, και κυρίως μετά την κρίση του '70 και εντεύθεν, η σπουδαιότητα των ΜΜΕ ως αποσβεστήρες των οικονομικών προβλημάτων των κρίσεων και των κοινωνικών τους παρενεργειών αναγνωρίστηκε και μάλιστα, εκτιμήθηκε με σοβαρότητα η δυνατότητά τους να εξελιχθούν ως το διάδοχο παραγωγικό μοντέλο του υποχωρούντος φορντισμού. Ήδη, διαπιστώνεται ως ισχυρή ένδειξη ότι βρισκόμαστε, πλέον, στην διαδικασία ταχεία διαμόρφωσης αυτής της διάδοχης παραγωγικής εκδοχής του Φορντικού μοντέλου από το μετα-Φορντικό, χαρακτηριστικό και εξέχον στοιχείο του οποίου είναι η Ευέλικτης Εξειδίκευση. Κάτω από το βάρος και την σπουδαιότητα αυτής της παραδοχής γεννιέται ως αυτονόητη η ανάγκη της προώθησης υποστηρικτικών πολιτικών, που να απευθύνονται στις μικρομεσαίες παραγωγικές μονάδες, ώστε, στο σύνολό τους, οι πολιτικές αυτές να συνθέτουν πυκνά διεπιχειρησιακά δίκτυα, τα οποία, με χαμηλό κόστος και αντιγραφειοκρατικές διαδικασίες, να βρίσκονται στο κατώφλι των επιχειρήσεων και να συνειδητοποιούνται ως υπηρεσίες της πρώτης γραμμής, για την εύρυθμη επιχειρηματική λειτουργία

Όσα στις προηγούμενες παραγράφους περιγράφονται ως εργαλεία και μέσα της Κοινότητας, που απευθύνουν τις υπηρεσίες τους προς τις ΜΜΕ, δεν είναι τίποτε περισσότερο ή λιγότερο από τους κόμβους αυτών των διεπιχειρησιακών δικτύων, τα οποία έχουν αναπτυχθεί με σκοπό την διευκόλυνση και προώθηση του επιχειρηματικού έργου στον κοινοτικό χώρο.

Ασφαλώς, στην αναπτυχθείσα προβληματική υπάρχουν σοβαρά περιθώρια αμφισβήτησης της αποτελεσματικότητας των πολιτικών της Ένωσης, ξεκινώντας από ορισμένες βασικές παραδοχές που είτε αφορούν σε θέματα διαδικαστικής λειτουργίας των πολιτικών αυτών, είτε αφορούν την σύνθεση και χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού πληθυσμού προς τον οποίο

απευθύνονται. Κατ' αρχήν είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι υπό τον γενικό όρο, μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις στεγάζονται δραστηριότητες που παρουσιάζουν σοβαρές διαφορές, ως προς τα πραγματικά οικονομικά και παραγωγικά τους μεγέθη. Το γεγονός ότι ένα από ισχυρότερα κριτήρια χαρακτηρισμού μίας επιχείρησης ως μικρομεσαίας είναι να απασχολεί από 1 έως 250 άτομα θέτει στην μοίρα ίδια επιχειρήσεις, που ούτε καν υποτυπώδη οργάνωση διαθέτουν με άλλες, που έχουν την δυνατότητα της ικανοποιητικής στελέχωσης, της καλής οργάνωσης και της ευρείας οικονομικής βάσης. Είναι, βέβαια, αυτονόητο ότι οι επαρκείς και αξιόμαχοι ανθρώπινοι πόροι είναι άκρως απαραίτητοι για την εμπλοκή της κάθε επιχείρησης σε διαδικασίες, που μέχρι πρότινος, δεν ανήκαν στο φυσικό της αντικείμενο και εισάγουν νέες υποχρεώσεις, που πολλές φορές συνοδεύονται και από γραφειοκρατικές διαδικασίες. Επιπλέον, είναι γεγονός, ότι επειδή η αξιοποίηση του περιεχομένου αυτών των πολιτικών αναδεικνύεται ως ανάγκη συμπλήρωσης ή ενίσχυσης του επιχειρηματικού έργου, δύσκολα ανιχνεύεται αυτή η ανάγκη σε επιχειρηματικές δραστηριότητες, που το μέγεθός τους έχει επιβάλλει μία συγκεκριμένη συμπεριφορά στον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων τους αλλά και στην προοπτική διεύρυνσης της συμμετοχής τους στην αγορά και αύξησης του κύκλου εργασιών τους. Τα χαρακτηριστικά αυτά των επιχειρήσεων της πολλή μικρής κλίμακας είναι οι κατ' εξοχήν παράγοντες, που συντελούν στην μείωση του κύκλου ζωής τους και την αύξηση του ρυθμού 'θνησιμότητας', που παρατηρείται στον χώρο αυτόν.

Εξετάζοντας το περιεχόμενο αυτών κάθε αυτών των κοινοτικών πολιτικών από την πλευρά των γραφειοκρατικών κυρίως απαιτήσεων, που εγείρουν προς ικανοποίηση σε κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση να συμμετέχει σ' αυτές, διαπιστώνεται ότι διακρίνονται από μία έντονη τυπολατρία και από διαδικασίες, που τις περισσότερες φορές είναι αδύνατον να εξυπηρετηθούν από επιχειρηματικές μονάδες, οι οποίες στερούνται των κατάλληλων στελεχιακών πόρων. Ιδιαίτερα τα λεγόμενα ανταγωνιστικά κοινοτικά προγράμματα, τα οποία για να ενεργοποιηθούν απαιτούν, οπωσδήποτε, διεθνικές εταιρικές συνεργασίες, - δηλαδή θέτουν ως απαραίτητη προϋπόθεση την ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων που προέρχονται από διαφορετικές χώρες της Ε.Ε., οι οποίες για να τελεσφορήσουν απαιτούν συντονισμό, μετακινήσεις στις έδρες των εταίρων, διαπραγματεύσεις για την υπογραφή των συμβάσεων συνεργασίας, ιδιαίτερη λογιστική παρακολούθηση, γνώση ξένης γλώσσας κλπ., παρά το γεγονός ότι έχουν ως δυνητικούς αποδέκτες όλες τις ΜΜΕ, τελικά απευθύνονται μόνον σε κείνες, που διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή, που χρειάζεται για να αντιμετωπίσουν το σύνολο αυτών των υποχρεώσεων.

Παρά το γεγονός ότι είναι σε γνώση των αρμόδιων οργάνων της Ε.Ε. πως οι δυσκολίες αυτές λειτουργούν ανασχετικά στην ευρύτερη συμμετοχή των ΜΜΕ στις κοινοτικές βιομηχανικές πολιτικές, εν τούτοις, μέχρι στιγμής δεν έχει υπάρξει ουσιώδης μεταβολή στις διαδικασίες, προς την κατεύθυνση της απλοποίησής τους.

Μεταφέροντας την κατάσταση αυτή στην ελληνική πραγματικότητα, διαπιστώνεται ότι η μεγαλύτερη κατηγορία της παραγωγικής κοινότητας των ΜΜΕ, ενώ δυνητικά είναι αποδέκτης των πολιτικών αυτών, ουσιαστικά απέχει από κάθε συμμετοχή σ' αυτές. Τα αίτια, που

προκαλούν αυτή την αποχή είναι κυρίως αυτά που έχουν περιγραφεί και παραπάνω, συν το γεγονός ότι η ελληνική μικρή επιχείρηση έχει μία δική της αντίληψη σε θέματα ανάπτυξης συνεργασίας με άλλες επιχειρηματικούς φορείς, για την επίτευξη κοινών επιχειρηματικών στόχων. Συνήθως, αισθάνεται ευάλωτη να 'ανοιχτεί' σε συνεργασίες, θεωρώντας ότι κατ' αυτό τον τρόπο, κοινολογεί τα δικά της 'κρυφά' πλεονεκτήματα ή ατέλειες, που την χαρακτηρίζουν. Οι διαπιστώσεις αυτού του τύπου οδηγούν στο συμπέρασμα ότι για την ελληνική επιχείρηση το μέγεθος από το οποίο και πάνω μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει την δυνατότητα να αντικρίσει τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι κοινοτικές πολιτικές είναι αυτό με απασχόληση από 30 άτομα και πάνω. Το όριο αυτό, παρά το γεγονός ότι προς το παρόν προέρχεται από εμπειρική προσέγγιση, εν τούτοις, φαίνεται ότι ισχύει, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία από την μέχρι σήμερα ισχινή έως ανύπαρκτη συμμετοχή των επιχειρήσεων μικρού μεγέθους.

Συνεπώς, για να θεωρηθεί ρεαλιστική η προσέγγιση, σχετικά με τα επιχειρηματικά μεγέθη, προς τα οποία απευθύνονται προς αξιοποίηση οι πολιτικές αυτές, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η ιδιομορφία της ευρείας επιχειρηματικής κοινότητας, που χαρακτηρίζεται με τον γενικό όρο 'μικρομεσαίες επιχειρήσεις' καθώς και η νοοτροπία, που έχει καλλιεργηθεί και συνθέτει την ισχύουσα επιχειρηματική κουλτούρα σε κάθε χώρα μέλος.

Ωστόσο, όσο και αν οι αμφισβητήσεις, οι προβληματισμοί και οι αρνητικές, πολλές φορές, διαπιστώσεις είναι υπαρκτές και ισχυρές, εν τούτοις δεν είναι δυνατόν να αναιρέσουν το έργο που πραγματοποιείται στον χώρο των ευρωπαϊκών κοινοτικών οργάνων, στην γενικότερη προσπάθεια αποκατάστασης των συνθηκών ανταγωνιστικής λειτουργίας των ΜΜΕ, τόσο στο εσωτερικό της Ένωσης, όσο και στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Best, M. (1990), 'The New Competition' Polity.
- Ciampi (1995), 'Βελτίωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας', Πρώτη έκθεση στον πρόεδρο της Επιτροπής και στους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων. Συμβουλευτική ομάδα για την ανταγωνιστικότητα, Ιούνιος 1995.
- COM (94) 221, τελικό, 7.9.1994, 'Οι Κοινοτικές Δράσεις υπέρ των ΜΜΕ και της Βιοτεχνίας: 1. 4η Έκθεση δραστηριότητας της Επιτροπής σχετικά με την πολιτική στον τομέα των επιχειρήσεων. 2. Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τον συντονισμό των δραστηριοτήτων υπέρ των ΜΜΕ'.
- COM (95) 435, τελικό, 5.12.1995 'Η Μελλοντική Λειτουργία των Δικτύων Πληροφόρησης και συνεργασίας στα Πλαίσια της Πολιτικής των Επιχειρήσεων'. Έκθεση της Επιτροπής.
- EC DG XXIII-B2, 'Η Οικονομική Σπουδαιότητα της Υπεργολαβίας στην Κοινότητα: Έγγραφο εργασίας που αφορά τις εθνικές εκθέσεις'. Πολιτική των Επιχειρήσεων, το Εμπόριο τον Τουρισμό και την Κοινωνική Οικονομία, 1992.
- EC, L 126/18.5.1994, 'Απόφαση αριθ. 1110/94/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1994, περί του τετάρτου προγράμματος-πλαisiού επί των δράσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Επίδειξης (1994-1998).
- EC, D.G. XII, Science, Research and Development. Research and Technology (1993), 'Funding for Small Business: A guide for Beginners',
- EC (1994), 'Europe INFO: Directory of networks and other European Union information sources' Office for Official Publications of the European Communities, 1994.
- E.E., 'Πράσινη Βίβλος για την καινοτομία', Δελτίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπλήρωμα 5/95, έγγραφο που καταρτίστηκε βάσει του εγγράφου COM(95) 688 τελικό.
- E.K. Γ.Δ. XXIII, ' Πρακτικός Οδηγός της Διεθνικής Συνεργασίας: Πολιτική των Επιχειρήσεων '. Εγχειρίδιο γραμμένο από την CEGOS IDET, σε συνεργασία με το Yellow Window Management Consultants S.A., 1992.
- Farrands, C & P.Totterdill, (1993), ' A Rationale for an Appropriate Level of Regulation in the European Community', Sugden (ed)
- Hirst, P and Zeitlin, J. (eds) (1989), 'Reversing industrial decline? Industrial structure and policy in Britain and her competitors'. Berg, Oxford/N.York/Hamburg.
- Ιορδάνογλου Τ. (1993), 'Ε.Ο.Ο.Σ. Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού', εκδ. ΠΡΑΞΗ Κ.Π., 1993.
- KOM (92)α 470, τελικό, 13.1.1993, ' Η Επιχείρηση στο Επίκεντρο της Οικονομικής Ανάπτυξης στην Ευρώπη. Κοινοτικές ενέργειες για την ενίσχυση και την εξασφάλιση της συνέχειας της πολιτικής των επιχειρήσεων, και ιδίως των ΜΜΕ, στην Κοινότητα ', Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου.
- KOM (93)β 356, τελικό, 30.9.1993, ' Οι ΜΜΕ και οι Κοινοτικές Δραστηριότητες στον τομέα της Έρευνας και της Τεχνολογικής Ανάπτυξης ', Ανακοίνωση της Επιτροπής.

KOM (93)c 528, τελικό, 10.11.1993, 'Σχετικά με τα χρηματο-οικονομικά προβλήματα, που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις', Ανακοίνωση της Επιτροπής.

Λυμπεράκη, Αντ. (1992), 'Η πρόκληση της ανάπτυξης σε μικτή κλίμακα: Οικονομική ευελιξία και κοινωνικές δυσκαμψίες', εκδ. Παπαζήση 1992.

Λυμπεράκη Αντ. 'Ευρωπαϊκή Πολιτική : Διλήμματα, αντιφάσεις και προκλήσεις' (αδημοσίευτο).

Murray, R. (1991), 'Local Space: Europe and the New Regionalism', The Centre for Local Economic Strategies and South East Economic Development Strategy (SEEDS).

Pyke F, Sengenberger W. (Eds) (1992), 'Industrial districts and local economic regeneration', Geneva, International Institute for Labor Studies.

Salat C.F. (1992), 'Subcontracting, the driving-force behind the competitiveness of European industry' Proceedings of the Pan-European Forum on Subcontracting ' Madrid, 14 and 15 December 1992, p.8.

Σ.Β.Β.Ε. (1994), 'Οδηγός Ευρωπαϊκών & Ελληνικών Τραπεζών Πληροφοριών και Βάσεων Δεδομένων' εκδόσεις ΚΕΠΑ, 1994.

ΣΕΚ (92)a 722, τελικό, 1.6.1992, ' Η συμμετοχή των ΜΜΕ στις Δημόσιες Συμβάσεις ', Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

ΣΕΚ (92)b 1999, τελικό, 11.11.1992, ' Αξιολόγηση της Πολιτικής που διεξάγει η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα υπέρ των Επιχειρήσεων ', Ανακοίνωση της Επιτροπής.

ΣΕΚ (92)c 764, τελικό, 11.6.1992, ' Για την βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων και την προώθηση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Κοινότητα ', 2η Έκθεση Εφαρμογής της Απόφασης του Συμβουλίου της 28ης Ιουλίου.

Williamson, O. (1975), 'Markets and Hierarchies: Analysis and Anti-Trust Implications', New York: Free Press.

ΣΕΙΡΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
DISCUSSION PAPER SERIES

1995

<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u>	<u>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ</u>	<u>ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ</u>
95 - 01	Δ. Οικονομου	Χρήσεις γής και δόμηση στον εξωαστικό χώρο: Η ελληνική εκδοχή της αιφορείας.
95 - 02	G. Petrakos	A European macro-region in the making? The Balkan trade relations of Greece
95 - 03	G. Petrakos	The regional structure of Albania, Bulgaria and Greece: Implications for cross-border cooperation and development
95 - 04	Θ. Μαλούτας	Αποτύπωση της κοινωνικοεπαγγελματικής φυσιογνωμίας των ελληνικών πόλεων. Μεθοδολογικός οδηγός και ένα παράδειγμα: Βόλος
95 - 05	G. Petrakos	European integration and industrial structure in Greece: Prospects and possibilities for convergence

1 9 9 6

<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u>	<u>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ</u>	<u>ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ</u>
96 - 01	Θ. Μαλούτας	Ανισοκατανομή και απομόνωση κοινωνικοεπαγγελματικών ομάδων στις ελληνικές πόλεις: Μεθοδολογική προσέγγιση με την χρήση δεικτών διαχωρισμού και πολυμεταβλητών ταξινομιών
96 - 02	Γ. Πετρακος Π. Μαρδάκης	Οι πρόσφατες μεταβολές στο ελληνικό σύστημα αστικών κέντρων
96 - 03	Θ. Μαλούτας	Η Γεωγραφία της κοινωνικής ανισότητας στις Ελληνικές πόλεις: Βασικοί άξονες κοινωνικο-επαγγελματικής διαίρεσης των μεγάλων και μεσαίων αστικών κέντρων
96 - 04	G. Petrakos	Industrial structure and change in the European Union: Comparative analysis and implications for transition economies
96 - 05	Π. Σκάγιαννης	Εθνικό σύστημα καινοτομίας και νέες υποδομές τηλεματικής στην Ελλάδα
96 - 06	Κ. Περάκης	Εφαρμογή της γραμμικής παλινδρόμησης για τη μελέτη περιοχών που έχουν υποστεί διαχρονικές μεταβολές με τη χρήση δορυφορικών εικόνων
96 - 07	Ο. Christopoulou Α. Papastavrou	Ski-resort contribution to the economic development of the region (Case Study: Parnassos-Greece)
96 - 08	Ο. Christopoulou Α. Papastavrou	Evaluation du comportement des visiteurs des stations de ski pour une gestion plus effective (Cas de Pelion)
96 - 09	Γ. Πετράκος Σ. Σπανός	Προσδιοριστικοί Παράγοντες εγκατάστασης βιομηχανικών επιχειρήσεων στο Βόλο
96 - 10	Κ. Melachroinos N. Spence	Regional Productivity Dynamics of Manufacturing in Greece.

1997

<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u>	<u>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ</u>	<u>ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ</u>
97-01	Υ. Pyrgiotis	Maritime transport in the Mediterranean Basin: conditions for improving East/South traffic, rationalisation and improvement of the infrastructure of ports
97-02	A. Sfougaris O. Christopoulou	Les effets environnementaux de defrichement et de la culture de l'olivier dans une region montagneuse de Grece (Pelion)
97-03	A. Δ. Παπαδούλης	Το παραγωγικό υπόδειγμα της ευέλικτης εξειδίκευσης στο νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Μία βιβλιογραφική επισκόπηση.
97-04	Γ. Πετράκος Γ. Σαράτσης	Περιφερειακές Ανισότητες και Χωρική Εξειδίκευση στην Ελλάδα.
97-05	A. Δ. Παπαδούλης	Ενισχυτικές πολιτικές της Ε.Ε. για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000074235

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα άρθρα της Σειράς Ερευνητικών Εργασιών διατίθενται σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων, με σκοπό την προώθηση του επιστημονικού διαλόγου και την διατύπωση κριτικών σκέψεων ή απόψεων. Συνεπώς, δεν θα πρέπει να αναφέρονται σε δημοσιεύσεις, χωρίς την έγκριση των συγγραφέων.

Για πληροφορίες σχετικά με την δημοσίευση επιστημονικών άρθρων και την απόκτηση αντιτύπων της Σειράς, απευθυνθείτε στην Γραμματεία του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πεδίον Άρεως, Βόλος 38334, τηλ. (0421) 62017, fax (0421) 63793

NOTE: The papers of this Series are released in limited circulation, in order to facilitate discussion and invite criticism. They are only tentative in character and should not be referred to in publications without the permission of the authors. To obtain further information or copies of the Series, please contact the Secretary's Office, Department of Planning and Regional Development, University of Thessaly, Pedion Areos, Volos 38334, Greece, tel. ++ 30 421 62017, fax ++ 30 421 63793

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Πεδίον Άρεως, Βόλος 38334

UNIVERSITY OF THESSALY
DEPARTMENT OF PLANNING AND
REGIONAL DEVELOPMENT
Pedion Areos, Volos 38334, Greece